

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇН
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б.Д.Гаврилишина
Кафедра міжнародних економічних відносин

МАРТЮК Святослав Сергійович

СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТА ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

спеціальність: 292 - Міжнародні економічні відносини
кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «бакалавр»

Виконав/ла студент/ка
групи МEB-41
Мартюк С.С.

Науковий керівник
к.філол.н., доцент,
Батрин Н.В.

ТЕРНОПІЛЬ-2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТА ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	
1.1. Сутність інтелектуальної власності та її охорона	7
1.2. Особливості теорій захисту інтелектуальної власності	15
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТА ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	
2.1. Оцінка розвитку інтелектуальної власності на глобальних ринках.....	22
2.2. Аналіз тенденцій розвитку інтелектуальної власності в Україні.....	29
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТКУ ТА ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	
3.1. Шляхи розвитку та охорони інтелектуальної власності	37
3.2. Напрями стимулювання розвитку та охорони інтелектуальної власності.....	45
Висновки до розділу 3.....	55
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. Україна вже більше ніж рік героїчно протистоїть військовій агресії росії. Життя українців розділилося на до та після. Українці об'єдналися та спільними зусиллями працюють кожен на своєму фронті задля спільної перемоги. Інтелектуальна власність звичайно є однією із таких сфер, яка допомагає державі розвиватися економічно в такий надзвичайно важкий час. Саме належне управління портфелем інтелектуальної власності за умов військового стану є особливо актуальним для уникнення в майбутньому проблем із потенційними судовими справами та край актуальним являється збереження даних для захисту та дотримання прав інтелектуальної власності в Україні в післявоєнній економіці.

Аспекти охорони інтелектуальної власності в Україні досліджувались в наукових публікаціях Г. Андрощука, А. Кодинця, О. Кохановської, О. Харитонові, О. Орлюк, Н. Мироненко, Ю. Капіци тощо. Проте, запровадження в Україні воєнного стану вимагає оновлення загальних напрацювань щодо інтелектуальної власності. Питаннями підприємницької діяльності займалися провідні вчені в різних сферах економіки Л. Воротіна, Р. Ларіна, Л. Романова розкрили теоретичні основи та генезис підприємництва, практику підприємництва, організаційно-правові форми підприємництва. Донець Л., Романенко Н., Соболев С., Горфінкель В., Сизоненко В. розглядали зміст, принципи та види підприємницької діяльності в умовах трансформації форм господарювання вітчизняних підприємств.

Однак, незважаючи на значний науковий доробок у цій сфері, в сучасній науковій літературі відсутній комплексний актуальний системний аналіз тенденцій розвитку інтелектуальної власності в Україні. Тобто проблема стимулювання розвитку та охорони інтелектуальної власності в Україні недостатньо висвітлена у вітчизняній науковій літературі, що й обумовило вибір кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження тенденцій розвитку інтелектуальної власності в Україні та напрацювання перспективних напрямів її стимулювання в Україні.

Виходячи з мети дослідження, у роботі поставлені такі завдання:

- визначити сутність інтелектуальної власності та її охорони;
- дослідити особливості теорій захисту інтелектуальної власності;
- оцінити розвиток інтелектуальної власності на глобальних ринках;
- проаналізувати тенденції розвитку інтелектуальної власності в Україні;
- запропонувати шляхи розвитку та охорони інтелектуальної власності;
- напрацювати ключові напрями стимулювання розвитку та охорони інтелектуальної власності.

Об'єктом дослідження є процес охорони інтелектуальної власності.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних аспектів, що визначають стимулювання розвитку та охорони інтелектуальної власності в Україні.

Методи дослідження. Методичними засадами кваліфікаційної роботи є положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, які стосуються проблематики стимулювання розвитку та охорони інтелектуальної власності в Україні. В роботі використано такі методи дослідження: логічно-теоретичний (при встановленні сутності інтелектуальної власності та її охорони); класифікації (при визначенні особливостей теорій захисту інтелектуальної власності); системного аналізу і синтезу (при проведенні дослідження розвитку інтелектуальної власності на глобальних ринках); статистичні та економіко-математичні методи (при оцінці тенденцій розвитку інтелектуальної власності в Україні).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у встановленні теоретичних основ становлення інтелектуальної власності, дослідженні стимулів її розвитку на глобальних ринках та напрацюванні перспективних напрямів її охорони.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені автором пропозиції щодо ключових напрямів стимулювання розвитку та охорони інтелектуальної власності можуть слугувати методологічною та практичною основою визначення цілей та інструментарію розвитку інновацій в Україні, інноваційної та торговельної політики України, в економіко-аналітичній і прогностичній роботі Міністерства економіки України, Міністерства юстиції України, Міністерства цифрової трансформації України, Департаменту економічного розвитку і торгівлі і у поточній діяльності державних установ, підприємств та фірм, що працюють в Україні та закордоном.

Положення, що їх винесено на захист. Усі наукові результати, які містяться в кваліфікаційній роботі і винесено на захист, отримано автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та наукові результати дослідження пройшли апробацію на XVI Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Інноваційні процеси економічного і соціально культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (28 березня 2023 р.); та опубліковано в збірнику тез XVI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Інноваційні процеси економічного і соціально культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід».

Основні наукові розробки щодо перспектив формування, розвитку та охорони інтелектуальної власності в Україні будуть використані кафедрою міжнародних економічних відносин при формуванні науково-технічного звіту за підсумками госпдоговорної теми «Трансформація бізнесу в умовах сталого розвитку глобальної економіки» № МЕВ-33-2023 від 10.05.2023 р.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота загальним обсягом 64 сторінки складається з вступу, трьох розділів, висновків, 1 додатка на 1 сторінці, містить список використаних джерел із 43 найменувань. Кваліфікаційна робота ілюстрована 10 рисунками, які розміщені на 9 сторінках і містить 1 таблицю на 1 сторінці.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТА ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1. Сутність інтелектуальної власності та її охорона

Інтелектуальна власність (ІВ) відноситься до творінь розуму, таких як винаходи та творчі прояви, літературні та художні твори, зразки, імена та зображення, що використовуються в торгівлі. Права інтелектуальної власності стосуються юридичних прав, наданих для деяких типів інтелектуальної власності для захисту творінь інтелекту. Ці права включають права промислової власності (наприклад, патенти, промислові зразки та торговельні марки), авторське право (право автора чи творця) і суміжні права (права виконавців, продюсерів і телерадіоорганізацій). Товари, що порушують права інтелектуальної власності – це товари, виготовлені без згоди власника права інтелектуальної власності. Вони можуть включати:

- *підроблені товари* – які порушують права на торгові марки та часто виглядають так само, як оригінальні товари. Зазвичай це одяг, косметика, ліки та навіть чорнильні картриджі для принтерів;

- *піратські товари* – скопійовані без дозволу власника авторських прав. Найвідомішими піратськими товарами є компакт-диски та DVD-диски для музики, фільмів або відеоігор.

Захист прав інтелектуальної власності має вирішальне значення для розвитку досліджень, інновацій та зайнятості. Якщо винахідник відчуває, що його інвестиції в розробку нової ідеї чи продукту неможливо захистити, мотивація робити це в майбутньому зникає. Захист прав інтелектуальної власності гарантує споживачам, що вони купують безпечні, перевірені та схвалені продукти. Підроблений продукт може виглядати так само, як оригінал, але часто не перевіряється на безпечність використання. Особливо це стосується підробленої косметики та витратних матеріалів. Порушення прав інтелектуальної власності також позбавляє уряди податкових надходжень. Це означає більший податковий тягар для законослухняних компаній і фізичних

осіб і часто означає менше грошей для шкіл, охорони здоров'я та соціального захисту. Якщо ви купуєте оригінальний продукт, ви маєте гарантію, що компанія зареєстрована на законних підставах, а ланцюг поставок товару є законним. Якщо ви купуєте контрафактний товар, таких гарантій немає, і часто такий продаж допомагає фінансувати незаконну діяльність організованих злочинних угруповань.

Підроблені та піратські товари є глобальним явищем. Статистичні дані, опубліковані Європейською комісією, показують, що у 2019 році 35 мільйонів статей було затримано через підозри в порушенні прав інтелектуальної власності. Вони мали вартість трохи більше 617 мільйонів євро і надходили з усього світу. Оскільки економічні відносини між ЄС і Україною стають тіснішими через поглиблені та всеосяжні зони вільної торгівлі, важливо, щоб існувала гарантія того, що товари, якими торгують, є законними та поважають права інтелектуальної власності.

Захист інтелектуальної власності не може забезпечити якесь одне агентство. Митні адміністрації, поліція, прокуратура та національні агентства з інтелектуальної власності мають працювати разом для ефективного реагування.

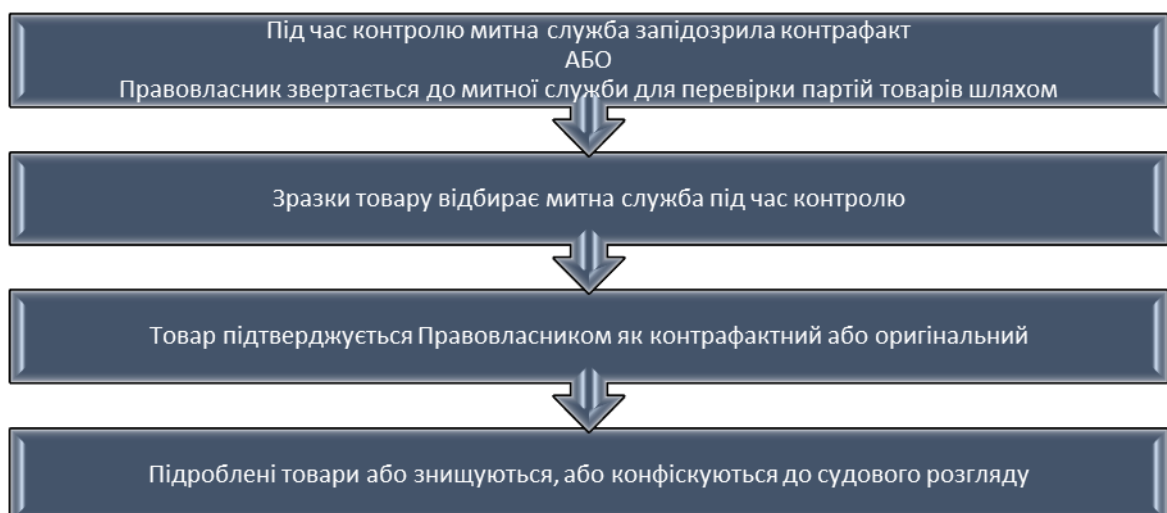

Рис. 1.1. Захист права інтелектуальної власності

Митні органи мають прекрасні можливості для перешкоджання незаконній торгівлі товарами, що порушують права інтелектуальної власності, і перешкоджають їй. Більшість підрбок та інших товарів, що порушують права інтелектуальної власності, доступних у ЄС, вироблено в третіх країнах. Щоб запобігти імпорту цих товарів, митниця відіграє ключову роль. Однак митниця не може досягти успіху в боротьбі з порушеннями прав інтелектуальної власності без активної участі правовласників. Правовласники несуть відповідальність за інформування митних адміністрацій про підозри у порушенні прав інтелектуальної власності їхніми товарами. Підтримка у захисті прав інтелектуальної власності можна здійснювати таким чином через:

Посилення правового захисту прав інтелектуальної власності – внесення змін до Митних кодексів і підзаконних актів, щоб забезпечити митні адміністрації ефективними інструментами для розслідування та протидії порушенням прав інтелектуальної власності.

Міжнародне співробітництво – окрім сприяння діалогу та співпраці між партнерами та правовласниками, можливе також сприяння обміну інформацією з іншими державами та їх установами.

Спільні операції – численні спільні операції, що проводяться партнерськими службами. Крім того, що ці операції є практичним способом протидії порушенням прав інтелектуальної власності, вони також допомагають розширити міжвідомчу співпрацю та розбудувати потенціал.

Поінформованість про стандарти – проведення семінарів з прав інтелектуальної власності для митників, щоб покращити їхню обізнаність щодо стандартів (наприклад стандартів ЄС) щодо прав інтелектуальної власності за такими темами, як ідентифікація підроблених товарів, термінологія та показники ризику.

Отже, інтелектуальна власність (ІВ) – це створення інтелекту, якою володіє окрема особа або організація в приватному чи державному секторі, яка потім може вільно ділитися нею або контролювати її використання певним чином. ІВ зустрічається майже скрізь – у творчих роботах, таких як книги,

фільми, платівки, музика, мистецтво та програмне забезпечення, а також у повсякденних об'єктах, таких як автомобілі, комп'ютери, ліки та різноманітні рослини, які були створені завдяки прогресу науки й техніки. . Відмінні риси, які допомагають нам вибирати продукти, які ми купуємо, наприклад торгові марки та дизайн, також можуть входити до сфери інтелектуальної власності. Навіть місце походження продукту може мати права на нього, як у випадку з шампанським і горгонзолою. Багато з того, що ми бачимо та використовуємо в Інтернеті, будь то веб-сторінка чи доменне ім'я, також включає або представляє певну форму ІВ.

Завдяки системі прав інтелектуальної власності можна не тільки гарантувати, що інновація або творіння приписується їх автору, винахіднику чи виробнику, але також гарантувати право власності на них і отримання вигоди в результаті. Захищаючи інтелектуальну власність, суспільство визнає переваги, які воно приносить, і створює стимул для людей вкладати час і ресурси для сприяння інноваціям і розширення знань. Ці переваги поширюються не лише на всіх учасників нашої економіки, що базується на знаннях, але й на суспільство в цілому.

Система ІВ розроблена, щоб принести користь суспільству в цілому, встановлюючи тонкий баланс, щоб забезпечити задоволення потреб як творця, так і користувача. Права інтелектуальної власності зазвичай дозволяють правовласнику здійснювати права на використання своєї роботи чи винаходу протягом обмеженого періоду часу. В обмін на надання таких прав система ІВ робить внесок у суспільство різними способами, наприклад, шляхом:

- ▶ Збагачення фонду суспільних знань і культури.
- ▶ Підтримання чесної конкуренції та заохочення виробництва широкого асортименту якісних товарів і послуг.
- ▶ Підтримка економічного зростання та зайнятості.
- ▶ Підтримка інновацій та творчості.
- ▶ Сприяння технологічним і культурним досягненням і самовираженню.

Якщо відповідні або достатні права інтелектуальної власності недоступні або їх важко забезпечити, новаторам та інноваційним підприємствам може знадобитися більшою мірою покладатися на інші засоби захисту від недобросовісної конкуренції, наприклад, через секретність, договірні угоди або технічні засоби запобігання копіюванню. Такі засоби можуть бути менш ефективними для просування цілей, викладених вище.

Права інтелектуальної власності (ПІВ) надаються відповідно до національного законодавства кожної країни чи регіону. Крім того, різні міжнародні угоди щодо прав інтелектуальної власності гармонізують закони та процедури або дозволяють реєструвати права інтелектуальної власності одночасно в кількох країнах. Різні типи інтелектуальної власності – літературні та художні твори, винаходи, фірмові назви та зразки тощо – захищаються різними способами:

- ▶ Твори в галузі літератури та мистецтва, такі як книги, картини, фільми, музичні композиції та записи, а також програмне забезпечення, як правило, захищені авторським правом або так званими суміжними правами.

- ▶ Технологічні винаходи, як правило, захищені патентами.

- ▶ Відмінні риси – як-от слова, символи, запахи, звуки, кольори та форми – які відрізняють один продукт чи послугу від іншого, можуть бути захищені правами на торговельні марки.

- ▶ Специфічний зовнішній вигляд предметів, таких як меблі, деталі кузова автомобіля, столовий посуд або ювелірні вироби, може мати захист дизайну.

- ▶ Географічні зазначення та комерційні таємниці також вважаються видами інтелектуальної власності, і більшість країн забезпечують певну форму правового захисту для них.

- ▶ Правила запобігання недобросовісній конкуренції в комерційному світі також допомагають захистити комерційну таємницю та інші види інтелектуальної власності.

► Сорти рослин охороняються переважно спеціальним режимом охорони інтелектуальної власності, який називається правами на сорти рослин, але також можуть захищатися патентами або комбінацією двох систем.

► У деяких країнах для інтегральних схем і баз даних надається спеціальний правовий захист.

Один і той самий продукт також може бути одночасно захищений більш ніж одним типом права інтелектуальної власності в різних країнах. Деякі типи інновацій і творчості не захищені ІВ. Це може бути результатом свідомого вибору законодавців або результатом того, що тип інновації є занадто новим або недостатньо добре зрозумілим, щоб включити його в існуючу правову базу.

Авторське право існує, щоб заохочувати створення оригінальних художніх, літературних і музичних творів, від книг і картин до фільмів, записів і програмного забезпечення. Система авторського права винагороджує мистецьке вираження, дозволяючи творцеві отримувати комерційну вигоду від своєї роботи. Крім надання економічних прав, авторське право також надає моральні права, які дозволяють творцеві вимагати авторства та запобігати спотворенню чи деформації свого твору, що може зашкодити його репутації.

Щоб мати право на охорону авторським правом, твір має бути оригінальним твором і вираженим у певній фіксованій формі. Авторські права автоматично переходять до автора після створення твору, хоча деякі країни підтримують системи добровільної реєстрації, які надають додаткові переваги. Потім його можна ліцензувати або передати, часто видавцеві чи продюсеру. Захист авторських прав надає автору виключні права певної тривалості, як правило, з моменту створення твору до 50 або 70 років після смерті автора або, для звукозаписів, часто 70 або більше років після публікації. Закон про авторське право дозволяє власнику авторського права контролювати певне використання своєї роботи.

Права на дизайн захищають візуальний вигляд продукту або його упаковки, поєднуючи форму та функціональність. Мінімальними вимогами для захисту за допомогою прав ІВ є (i) новизна та (ii) оригінальність або

індивідуальний характер, критерії яких відповідно запозичені з патентного права (новизна) та авторського права (оригінальність). Щоб мати право на охорону, дизайн повинен відображати естетичні риси, не бути продиктованим виключно технічною функцією та не мати попереднього відомого загалом ідентичного чи схожого дизайну. Дизайни можуть бути представлені в двовимірному (малюнок) або тривимірному (модель) форматах. Дизайни роблять значний внесок у товарність товарів, додаючи їм комерційну цінність, і є ключовими активами в кількох галузях, таких як текстиль, мода, ювелірні вироби, мобільні споживчі пристрої, автомобілі, побутова техніка, меблі та оздоблення. Режим охорони зразків відрізняється від однієї країни до іншої. У більшості юрисдикцій охорона дизайну підлягає реєстрації з мінімальною експертизою в більшості випадків. Охорона дизайну є сферою, яка виграє від значної гармонізації на рівнях міжнародної подачі, а також матеріального застосовного права.

Угода ТРІПС визначає географічні зазначення як зазначення, які ідентифікують товар, що походить з території країни, регіону чи місцевості, де певна якість, репутація чи інша характеристика товару в основному пов'язані з його географічним походженням. Паризька конвенція про охорону промислової власності, Мадридська угода про боротьбу з фальшивими або оманливими зазначеннями походження товарів (1891 р.) та Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження та їх міжнародної реєстрації (1958 р.), з поправками, внесеними Женевський акт 2015 року також встановив загальні правила для гарантування захисту географічних зазначень. Незважаючи на те, що деякі юрисдикції не приймають усі форми захисту, існують три законодавчі способи класифікувати продукт відповідно до зв'язку між його географічним походженням і якістю:

► Вказівки на джерело, які вказують на те, що продукт або послуга походять із країни, регіону чи певного місця, напр. Зроблено у Франції; Виготовлено в Китаї; Продукт США.

► Географічні зазначення, які ідентифікують товар як такий, що походить з території члена або регіону чи місцевості на цій території, де певна якість, репутація чи інша характеристика товару в основному зумовлена його географічним походженням, напр. Café de Colombia; Муранське скло; Сталь Толедо.

► Найменування місця походження, які вказують на те, що продукт походить із певного регіону, але обмежуються тими випадками, коли характеристики продукту зумовлені географічним середовищем цього регіону, включаючи природні та людські фактори, напр. Шампанське, Рокфор, Текіла.

Зазначення походження просто вказує на походження товару, тоді як і географічні зазначення, і найменування походження вказують на зв'язок між товарами та місцем їх походження. Те, що відрізняє одне від іншого, полягає в тому, що характеристики товарів, захищених найменуванням місця походження, в основному або виключно зумовлені їх географічним походженням, включаючи природні та людські чинники, і вони зазвичай означають вищу якість і часто вищу ціну через суворіші правила. правила контролю якості, покладені на виробників у зоні, що охороняється. Більшість країн передбачають реєстрацію географічної реєстрації у своєму законодавстві, хоча термінологія, процедури та правила можуть суттєво відрізнитися.

Право селекціонера (також зване правом на сорт рослин (PVR)) – це система захисту інтелектуальної власності *suigeneris* для сортів рослин, яка надає селекціонеру виключне право використовувати сорт протягом принаймні 20 років (25 років для винограду та дерев). PVR не захищає сорт як такий – оскільки винахід захищається патентом – лише певні його варіанти. Саме на матеріал для розмноження поширюється виключне право власника, щоб можна було контролювати його виробництво, відтворення, продаж, імпорт і експорт і пов'язану з ними діяльність. У деяких країнах зібраний матеріал із захищеного сорту, а також продукти, виготовлені безпосередньо із зібраного матеріалу, також можуть бути захищені такими правами.

1.2. Особливості теорій захисту інтелектуальної власності

Права інтелектуальної власності функціонують із основним принципом захисту продуктів людського інтелекту так само, як захищаються фізичні властивості. Теорії прав інтелектуальної власності відіграють певну роль у тому, щоб хтось зрозумів пропоновані права та причину, що стоїть за ними. Цікаво відзначити, що хоча законодавство про комерційну таємницю є галуззю прав інтелектуальної власності, воно суттєво відрізняється від інших прав інтелектуальної власності. Оскільки основна увага приділяється конкретним обов'язкам, ця галузь інтелектуальної власності стосується лише протиправності, яка визначається шляхом посилання на незалежні правові норми. Таким чином, теорії інтелектуальної власності відіграють важливу роль у законодавстві про комерційну таємницю. Існує п'ять теорій захисту інтелектуальної власності, які були сформульовані різними філософами з ціллю та метою, що стоїть за ними:

- теорія природних прав була побудована на основі ідеї Джона Локка;
- утилітаристська теорія базується на ідеалі Бентаміта про «найбільше благо для найбільшої кількості»;
- теорія стримування підтримує мораль;
- теорія етики та винагороди пропагує етичні та моральні аспекти прав інтелектуальної власності;
- теорія особистості, яку запропонували Кант і Гегель.

Теорія природних прав. Термін «природне право» означає фундаментальне право, яким володіє людина. Теорія природних прав бере до уваги, що кожна людина має природне право власності на свої ідеї. Це тому, що творіння є результатом як праці, так і творчості людини, яка його втілює. Походячи з філософії Джона Локка, згідно з якою автор має природне право на результат своїх інтелектуальних зусиль, теорія природних прав застосовна як до матеріальних, так і до нематеріальних властивостей. Розширення цієї теорії включає право використовувати або виключати інших з використання та право передавати об'єкт, яким володіє. Оскільки право власності на творіння стає

природним правом власника, його порушення або несанкціоноване використання вважатиметься правопорушенням. Ця ідея також була включена в різні категорії інтелектуальної власності.

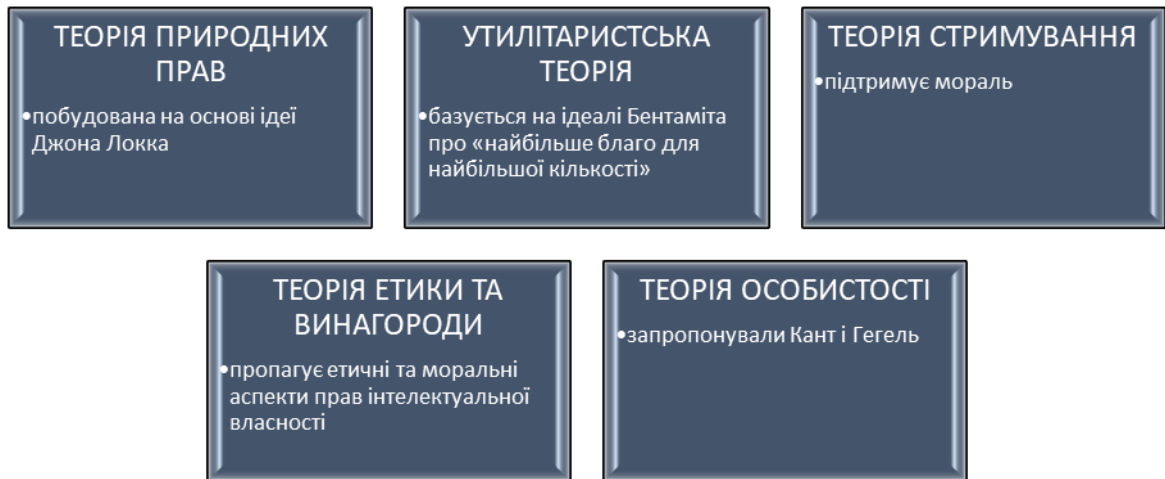

Рис. 1.2. Теорії захисту інтелектуальної власності

Хоча ця теорія звучить надто просто для сприйняття, не можна ігнорувати серйозну критику, яку отримала теорія. Основна критика цієї теорії була наступна:

1. Філософія, запропонована Джоном Локком, є обмеженою, оскільки вона стримує творця від того, щоб бути власником абстрактної ідеї, яка своїм існуванням може вплинути на інших новаторів. Таким чином, якщо особа наділена правом власності на ідею приготування лимонного соку, це ж *ipso facto* забороняє іншим новаторам адаптувати подібні ідеї. Принцип, що лежить в основі законів про авторське право, дещо такий самий, як і філософія Локка, оскільки авторське право існує не на ідею, а на вираження цієї ідеї в матеріальній формі.

2. Теорія Локка зазначає, що право власності на матеріальну власність не обмежене часовим обмеженням. Як правило, права інтелектуальної власності є обмеженими за своєю природою, оскільки після закінчення встановленого часу охоронюваний об'єкт або твір стає загальнодоступним для вільного доступу будь-якої особи. Але теорію Локка не ігнорують повністю, коли йдеться про

закони про комерційну таємницю. Це пояснюється тим, що захист комерційної таємниці зберігається протягом усього життя творця, якщо він/вона сам не зберігає захист від розкриття конфіденційної інформації світові.

3. Відповідно до теорії природних прав, привласнювач не може насолоджуватися всіма доступними природними ресурсами світу. Якщо творцю надається право власності на його/її ідею виробництва молока з соєвих бобів, решта ринку буде загнана в кут творцем у сфері виробництва соєвого молока. Таким чином, теорія природних прав заохочує інновації окремої людини, та обмежує інших від того ж, коли йдеться про ідею.

Утилітарна теорія. Утилітарна теорія йде слідами Джеремі Бентама та Джона Стюарта Мілля, які зосереджувалися на «найбільшому благу для найбільшої кількості». Хоча термін «утилітарний» означає «соціальний добробут», ця теорія, по суті, базується на тому факті, що промисловий прогрес і культурні блага разом можуть сприяти кращому та значному економічному впливу на суспільство та людей загалом. Коли йдеться про права інтелектуальної власності, теорія закликає до необхідності заохочувати інновації та творчість. Цю потребу можна задовольнити мінімальною сертифікацією того, що продукт такого створення буде кращим порівняно з витратами, які були понесені на відповідний продукт.

Ця теорія чітко забороняє розглядати комерційні таємниці як інтелектуальну власність, оскільки комерційна таємниця в процесі захисту інформації, яка є ексклюзивною для окремої особи чи групи, забороняє широкій громадськості отримувати від неї вигоду. Таким чином діючи як стримуючий фактор для функціонування теорії. Утилітаристська теорія також відома як теорія заохочення, оскільки теорія схвалює обов'язок суспільства поважати право інноватора на власність на його/її творіння, яке є джерелом прибутку не лише для самого творця, але й для суспільства в цілому.

Як і попередня теорія, утилітаристська теорія також була піддана критиці. Основна критика цієї теорії полягає в тому, що прибутки від корисності від імпульсу унікального творіння нейтралізуються проти втрат, понесених через

виключне право власності на творіння. Таким чином, виникає питання, чи можна взагалі порівнювати переваги прав інтелектуальної власності з втратами чи ні.

У тій же лінії справедливості та привабливої культури є ще одна теорія інтелектуальної власності, яка відома як теорія соціального планування. Хоча така сама, як і утилітаристська теорія, ця теорія відрізняється від попередньої теорії з точки зору її сприйняття бажаного суспільства. Ще одна теорія, яку тут необхідно розглянути, – це економічна теорія прав інтелектуальної власності, яка пов'язана виключно з цінністю ринкової економіки. Єдина протилежна точка зору в цій теорії полягає в тому, що вона не розглядає власність як єдине джерело отримання стимулів.

Теорія стримування. Теорія стримування пропагує мораль, доброчесність і незаконну комерційну поведінку. Теорія стримування бере свій початок з факту, проти якого виступає утилітаристська теорія, яка не приймає стримування в процесі отримання вигоди від інновацій для всього суспільства. Саме закони про комерційну таємницю перешкоджають недобросовісному маркетингу і, отже, стають суттю теорії стримування. Термін «стримування» означає знеохочення. Теорія не заохочує незаконне привласнення творіння, інформації тощо, оскільки ця теорія зосереджена на секретності того самого.

Теорія етики та винагороди. Як випливає з самої назви, теорія етики та винагороди забезпечує обґрунтування виключних прав, які надаються первісному власнику інновації через права інтелектуальної власності. Ці набори ексклюзивних прав розглядаються як вираження вдячності творцю за його чи її величезний внесок у суспільство своїми творами. Термін «етика» означає «справедливість», тоді як термін «винагорода» символізує «підтвердження зусиль, вкладених у певну справу». Простіше кажучи, теорія етики та винагороди проливає світло на той факт, що творець має бути винагороджений за творіння, і таким чином буде реалізована етика прав інтелектуальної власності.

Слід зазначити, що питання про те, чи справді заслуговує нагорода творцям і винахідникам за те, що вони принесли користь усьому суспільству, чи ні, залишається пов'язаним із теорією етики та винагороди. Хоча, з одного боку, теорія припускає, що винахідники заслуговують на винагороду, з іншого боку, теорія робить очевидним, що винахідники не заслуговують на це двічі. Багато хто вважає, що творці вже отримують винагороду з урахуванням ексклюзивного права, яким він/вона володіє на свою роботу. Це також буде використано як джерело прибутку для творця. Таким чином, цілком очевидно, що виключне право, яке має творець на своє творіння, є надмірним. Теорію моральної пустелі потрібно розглядати разом із цією теорією. Запропонована Локком теорія підтверджує можливість творця насолоджуватися плодами своєї праці самотужки.

Теорія особистості. Теорія особистості передбачає, що саме творіння творця будує його або її особистість, тим самим пояснюючи, що особистість індивіда є невід'ємною частиною його або її права власності. Теорія бере своє коріння з філософії Гегеля, яка передбачає, що права інтелектуальної власності також пов'язані із захистом розвитку особистості, що поширюється на матеріальні речі. Таким чином, теорія зазначала, що неавторизований користувач, який пропонує широкій публіці чиєсь творіння без попередньої згоди, буде вважатися злодієм.

Теорія несе з собою свою критику, яка пов'язана з основним принципом теорії, який пов'язує особистість із творчістю. Це обґрунтування є *ipso facto* недостатнім, оскільки не можна сказати, що особистість була пов'язана з результатом чиєїсь творчості. Хоча це одна сторона медалі, інша сторона медалі говорить про те, що навіть якщо творіння не залежить від його творця, воно дуже залежить від громадськості. Саме від публіки твір набуває змістовності та ваги.

Після розгляду п'яти теорій прав інтелектуальної власності виникає питання, чи є інтелектуальна власність правом чи привілеєм для творця, який захищає своє творіння від незаконного привласнення. Для деяких слова

«право» та «привілей» можуть здаватися синонімами, тоді як для багатьох ці слова можуть здаватися різними, коли йдеться про їхнє соціальне значення. Кожна теорія супроводжується своїми плюсами та мінусами, і тому важко дійти висновку щодо того, яка теорія має перевагу в поясненні прав інтелектуальної власності. Загальновідомим фактом є те, що права інтелектуальної власності були досить ефективними та успішними у захисті нових творів, які сприяли піднесенню та зростанню будь-якої нації. Вони підтримали та заохотили суспільство виробляти більше. Цілком очевидно, що в цю епоху технологічного розвитку та збільшення кількості творів мистецтва конкурентоспроможність знайшла свій шлях. Як наслідок, люди можуть вдаватися до нечесних практик, щоб маніпулювати чи копіювати творіння інших або використовувати їх незаконно для створення чогось нового. Щоб пом'якшити такі випадки, права інтелектуальної власності через патенти, товарні знаки, авторські права та комерційну таємницю знайшли постійне місце.

Це гарантує відсутність нездорової конкуренції чи будь-якої нечесної практики. Права інтелектуальної власності діють як стимули для осіб, які займаються дослідженнями та експериментами. Такі заохочення дають їм відчуття визнання. Ці права не тільки забезпечують право власності, але й визнають і винагороджують їх за їхні зусилля та працю. Він також захищає економічні інтереси творців. Виходячи з цих теорій, є деякі лазівки та невідповідності, які необхідно розглянути. Крім того, зі зміною часів і безперервним прогресом може виникнути кілька проблем, з якими, можливо, доведеться впоратися існуючим законам про права інтелектуальної власності. Найближчі роки будуть дуже важливими для оцінки прогресу та імпровізації вітчизняних законів про права інтелектуальної власності порівняно з міжнародними. Було б цікаво побачити, як розвиватимуться закони про права інтелектуальної власності в найближчі роки.

Висновки до розділу 1

Інтелектуальна власність (ІВ) відноситься до творінь розуму, таких як винаходи та творчі прояви, літературні та художні твори, зразки, імена та зображення, що використовуються в торгівлі. Права інтелектуальної власності стосуються юридичних прав, наданих для деяких типів інтелектуальної власності для захисту творінь інтелекту. Ці права включають права промислової власності (наприклад, патенти, промислові зразки та торговельні марки), авторське право (право автора чи творця) і суміжні права (права виконавців, продюсерів і телерадіоорганізацій). Захист прав інтелектуальної власності має вирішальне значення для розвитку досліджень, інновацій та зайнятості. Якщо винахідник відчуває, що його інвестиції в розробку нової ідеї чи продукту неможливо захистити, мотивація робити це в майбутньому зникає. Захист інтелектуальної власності не може забезпечити якесь одне агентство. Митні адміністрації, поліція, прокуратура та національні агентства з інтелектуальної власності мають працювати разом для ефективного реагування.

Теорії прав інтелектуальної власності відіграють певну роль у тому, щоб хтось зрозумів пропоновані права та причину, що стоїть за ними. Існує п'ять теорій захисту інтелектуальної власності, які були сформульовані різними філософами з ціллю та метою, що стоїть за ними: теорія природних прав була побудована на основі ідеї Джона Локка; утилітаристська теорія базується на ідеалі Бентаміта про «найбільше благо для найбільшої кількості»; теорія стримування підтримує мораль; теорія етики та винагороди пропагує етичні та моральні аспекти прав інтелектуальної власності; теорія особистості, яку запропонували Кант і Гегель.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТА ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

2.1. Оцінка розвитку інтелектуальної власності на глобальних ринках

Новатори в усьому світі подали 3,4 мільйона заявок на патент у 2021 році, що трохи перевищує пікову кількість до COVID-19 (3,3 мільйона), поданих у 2018 році (рис. 2.1). Кількість патентних заявок у всьому світі зросла на 3,6% у 2021 році порівняно з 2020 роком. Це сталося після збільшення на 1,5% у 2020 році після падіння на 3% у 2019 році. Значне зростання кількості заявок у Китаї, який подав на 88 504 заявки більше, ніж у 2020 році, у поєднанні з потужними внесками відомства інтелектуальної власності (ІВ) Республіки Корея (11 239 додаткових заявок) та Європейського патентного відомства (ЄПВ) (8 432), стало головною рушійною силою зростання у 2021 році. Відомства інтелектуальної власності Індії (4802) і Південної Африки (4272) також зробили помітний внесок у загальне зростання.

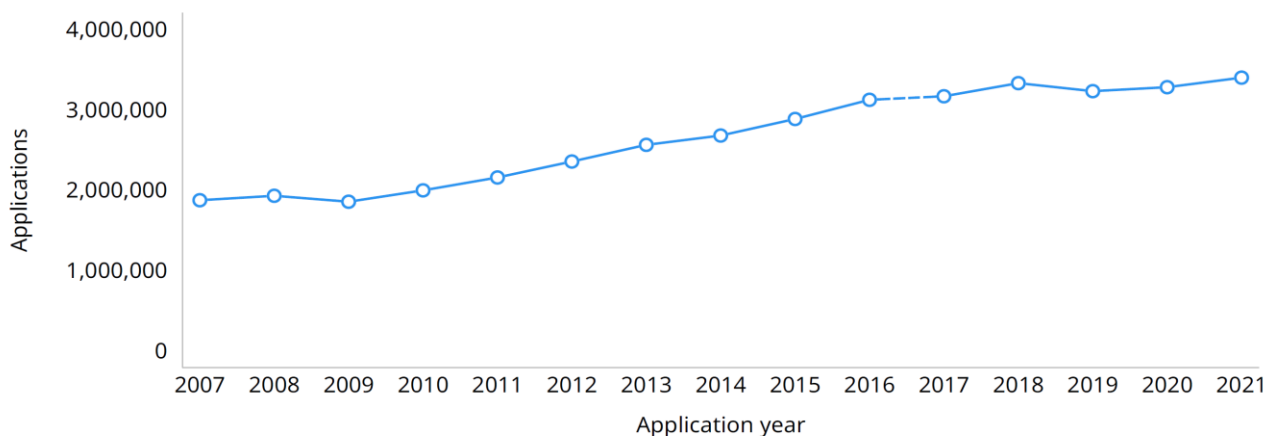

Рис. 2.1. Патентні заявки в усьому світі, 2007-2021 рр.

3,4 мільйона заявок, поданих у всьому світі, включали 2,4 мільйона заявок від резидентів (70,1% від загальної кількості) та 1 мільйон заявок від нерезидентів (29,9%). Після зниження на 2,3% у розпал пандемії COVID-19 у

2020 році кількість заявок від нерезидентів зросла на 4,7% у 2021 році. Кількість заявок від резидентів зросла на 3,2% у 2021 році – такі ж темпи зростання, як і в 2020 році. Тенденція щодо патентних заявок у всьому світі є висхідною: кількість заявок подвоїлася з приблизно 1 мільйона в 1995 році до приблизно 2 мільйонів у 2010 році, а до 2016 року досягла позначки в 3 мільйони. Значне збільшення кількості заявок, поданих резидентами в Китаї, також призвело до значного падіння частка заявок, поданих нерезидентами, у всьому світі знизилася з 38,1% у 2010 році до 29,9% у 2021 році.

У 2021 році Китай отримав 1,59 мільйона патентних заявок, що більш ніж удвічі перевищує кількість, отриману Сполученими Штатами Америки. Національне управління інтелектуальної власності Китайської Народної Республіки (CNIPA) отримало 1,59 мільйона патентних заявок у 2021 році, що на 5,9% більше, ніж у 2020 році. Обсяг заявок, отриманих CNIPA, подібний до сукупної кількості наступних 12 відомств, які займають друге місце до 13-го на рис. 2.2.

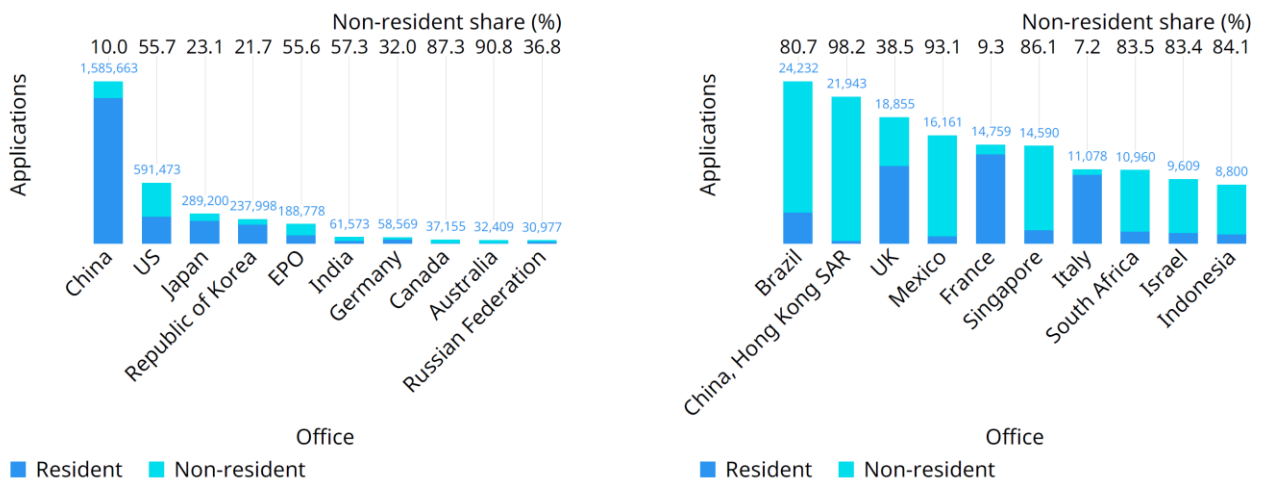

Рис. 2.2. Патентні заявки в топ-20 відомств, 2021 р.

Бюро США з патентів і товарних знаків (USPTO) з 591 473 заявками посідає друге місце, за ним йдуть Японське патентне відомство (JPO) (289 200), Корейське відомство інтелектуальної власності (KIPO) (237 998) і Європейське патентне відомство (EPO) (188 778). У 2021 році на п'ять провідних офісів

разом припадало 85,1% від загального світового обсягу, що на 6,6 відсоткових пунктів вище, ніж їхня сукупна частка десятиліттям раніше в 2011 році. Це повністю пов'язано з безпрецедентним зростанням кількості заявок у Китаї. Частка Китаю в загальному світовому обсязі зросла майже вдвічі, з 24,4% у 2011 році до 46,6% у 2021 році. На противагу цьому, кожен із чотирьох інших офісів у п'ятірці лідерів зазнав зменшення відповідних часток за той самий період.

Склад і рейтинг п'яти провідних відомств ІВ у світі залишаються незмінними з 2011 року. Список відомств ІВ, які займають місця з шостого по 10-те, також залишився незмінним, але з незначними змінами у відповідних рейтингах. У 2021 році Індія, Канада та Австралія піднялися на одну сходинку до шостого, восьмого та дев'ятого відповідно, у той час як Німеччина опустилася на сьому позицію, а Російська Федерація опустилася на дві позиції до 10-го (рис. 2.3).

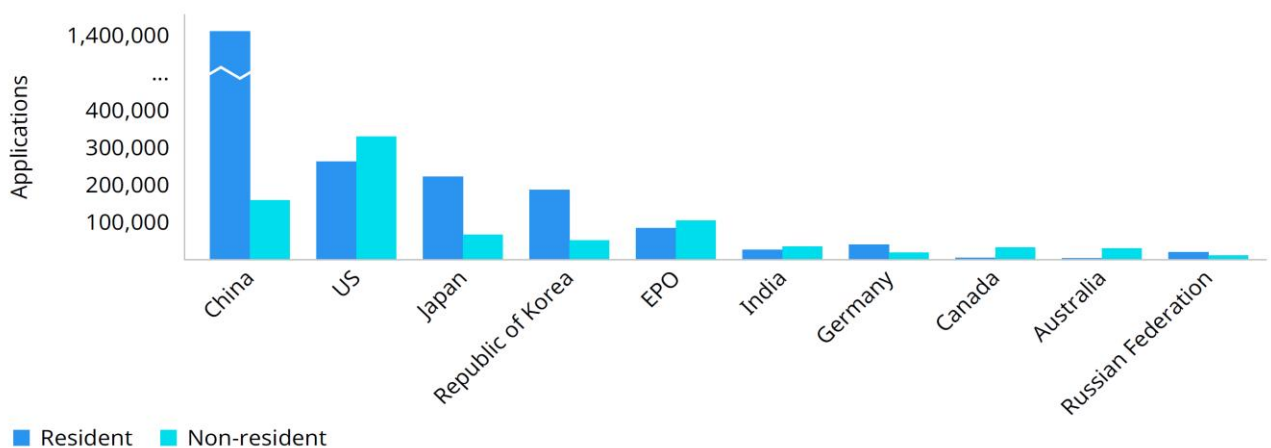

Рис. 2.3. Патентні заявки в топ-10 відомств, 2021 р.

Серед 10 найкращих офісів спостерігаються суттєві відмінності в джерелах заявок (рис. 2.2). Наприклад, на заявників-нерезидентів припадає дев'ять із 10 заявок, отриманих відомством інтелектуальної власності Австралії, але лише одна з 10 заявок, отриманих відомством інтелектуальної власності Китаю. Разом із відомством інтелектуальної власності Австралії

(90,8%) більшість отримали відомства Канади (87,3%), ЄПВ (55,6%), Індії (57,3%) та Сполучених Штатів Америки (США) (55,7%). їхні заяви від заявників-нерезидентів. Окрім першої десятки офісів, частка нерезидентів висока в офісах Бразилії (80,7%), Індонезії (84,1%), Мексики (93,1%) та Сінгапуру (86,1%).

Серед п'ятірки провідних офісів Китай і Республіка Корея реєструють значне зростання другий рік поспіль. У 2021 році кількість заявок у Китаї зросла на 5,9% після зростання на 6,9% у попередньому році. Республіка Корея отримала на 5% більше заявок у 2021 році порівняно з 3,6% зростанням у 2020 році. Кількість заявок у США зменшилася на 1% у 2021 році, що є кращим показником у порівнянні зі зниженням на 3,9% у 2020 році. ЄПВ (+4,7%) і Японія (+0,3%) повернувся до зростання в 2021 році після падіння в попередньому році. Більшість із 20 провідних відомств – 15 із 20 – отримали більшу кількість патентних заявок у 2021 році, ніж у 2020 році (рис. 2.4). Це значне покращення порівняно з 2020 роком, коли кількість заявок зросла лише у семи офісах.

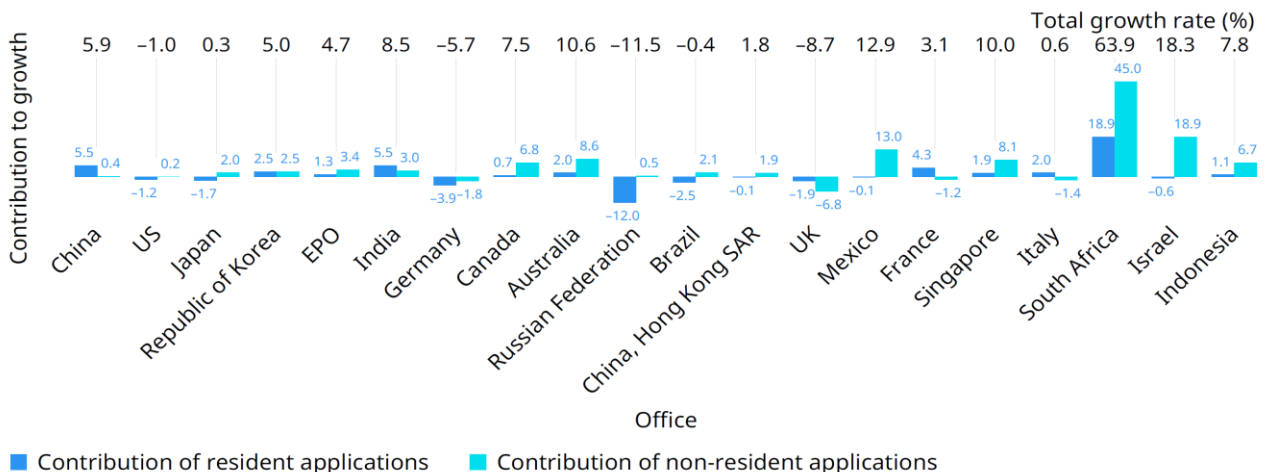

Рис. 2.4. Внесок заявок резидентів і нерезидентів у загальне зростання 20 найкращих офісів, 2020–2021 рр.

З цих 15 офісів найбільший приріст спостерігався в Південній Африці (+63,9%), Ізраїлі (+18,3%), Мексиці (+12,9%), Австралії (+10,6%) і Сінгапурі

(+10%), кожен з яких повідомив про подвійне зростання. зростання цифри. У кожному з цих п'яти офісів збільшення кількості документів, поданих нерезидентами, було основним фактором загального зростання. П'ять офісів із топ-20 отримали менше заявок у 2021 році, ніж у 2020 році, причому найбільше падіння повідомили про Російську Федерацію (-11,5%), Велику Британію (-8,7%) та Німеччину (-5,7%). Зменшення кількості заявок як резидентів, так і нерезидентів сприяло загальному скороченню в Німеччині та Великобританії, тоді як різке зниження кількості заявок, поданих резидентами, стало основним фактором загального зниження в Російській Федерації.

Перегляд 20 найкращих офісів і вибрані офіси країн із низьким і середнім рівнем доходу показують, що офіси В'єтнаму (8 534), Туреччини (8 476) і Таїланду (8 242) отримали понад 8 000 заявок у 2021 році (рис. 2.5). Як для Таїланду, так і для В'єтнаму зростання кількості заявок від нерезидентів було головною рушійною силою загального зростання, тоді як збільшення кількості заявок від резидентів спричинило майже все зростання в Туреччині. Більшість відомств вибраних країн із низьким і середнім рівнем доходу, зазначених на малюнку А10, отримали більше заявок у 2021 році порівняно з 2020 роком. Основний внесок у загальне зростання в усіх цих відомствах, за винятком африканської інтелектуальної власності, зробили заявки, подані нерезидентами. Організація (ОАІ), Еквадор і Туреччина.

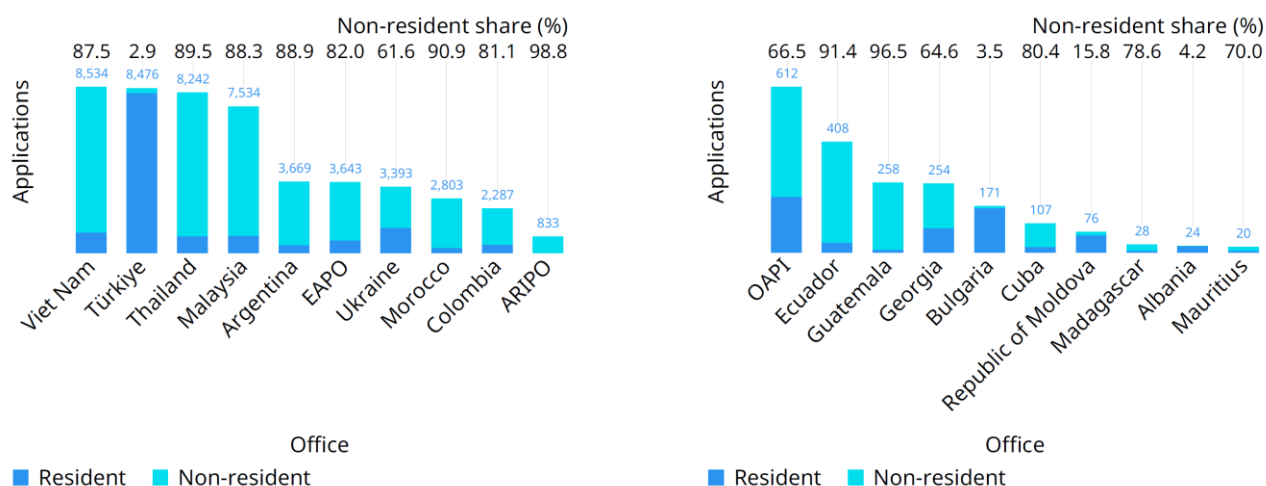

Рис. 2.5. Патентні заявки в відомствах окремих країн із низьким і середнім рівнем доходу, 2021 р.

Серед чотирьох регіональних офісів ОАПІ (+27,8%) і Африканська регіональна організація інтелектуальної власності (ARIPO) (+10,5%) зафіксували двозначне зростання у 2021 році. Євразійська патентна організація (ЕАРО) (+7,9%) також повідомила про сильне зростання. Натомість Патентне відомство Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (GCC) отримало на 86,4% менше заявок у 2021 році порівняно з роком раніше.

Дві третини світової активності щодо подання патентних заявок відбувалося в Азії. З 20 найкращих офісів вісім були розташовані в Азії, шість у Європі, по два в Північній Америці та Латинській Америці та Карибському басейні (LAC) і по одному в Африці та Океанії. Офіси, розташовані в Азії, отримали близько 2,3 мільйона заявок у 2021 році, що становить 67,6% від загальної кількості у світі (рис. 2.6). Частка Азії в усіх заявках, поданих у всьому світі, зросла з 54,6% у 2011 році до 67,6% через десять років у 2021 році. Це було зумовлено насамперед значним зростанням кількості заявок у Китаї, на частку якого припадало 69% усіх заявок, поданих у регіоні у 2021 році. Частка Північної Америки знизилася з однієї чверті (25%) у 2011 році до 18,5% у 2021 році, тоді як частка Європи зменшилася на 5 процентних пунктів до 10,5% за той самий період. Загальна частка Африки, Латинської Америки та Океанії становила 3,4% у 2021 році, порівняно з 5% десять років тому.

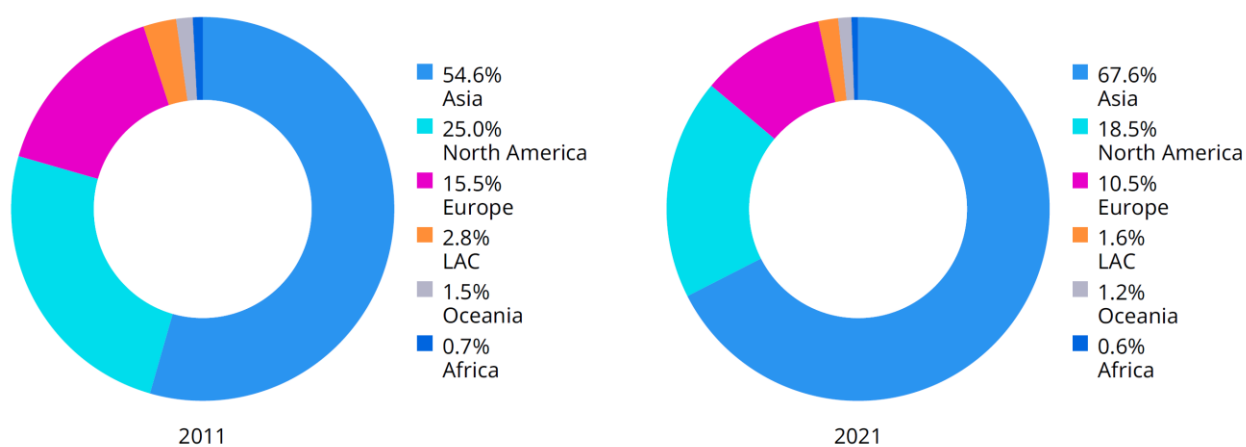

Рис. 2.6. Заявки на патенти по регіонах світу

У 2021 році заявники з Китаю подали близько 1,54 мільйона еквівалентних патентних заявок по всьому світу (заявки резидентів і за кордоном). За Китаєм йдуть США (509 853), Японія (412 851), Республіка Корея (267 517) і Німеччина (165 656). Склад першої п'ятірки країн походження залишається незмінним з 2003 року, коли Китай випередив Францію та Великобританію. Однак розподіл заявок резидентів і за кордоном суттєво відрізняється між цими п'ятьма відомствами. Найменша частка заявок, поданих за кордоном, у Китаї – лише 7,3%. Навпаки, заявки, подані за кордоном, становили велику частку від загальної кількості заявок, що надходили з Німеччини (60,3%), Японії (46,1%), Республіки Корея (30,4%) і США (48,6%). Серед 20 найкращих країн походження Канада (82,2%) та Ізраїль (90,8%) мають найвищу частку загальної кількості заявок, поданих за кордоном. Кожна 20 країн походження є країною з високим рівнем доходу, за винятком Китаю, Індії та Російської Федерації, і більшість країн походження є європейськими країнами. Бразилія (6900), яка має такий самий рівень подання, як Ірландія, є найвищим рейтингом походження з Латинської Америки та Карибського регіону, тоді як Південна Африка (2751) займає перше місце в Африці.

Зосереджуючись на заявках, поданих за кордоном, у 2021 році американські заявники подали найбільше еквівалентних заявок за кордоном (247 609), за ними йдуть Японія (190 399), Китай (111 905), Німеччина (99 899) і Республіка Корея (81 272). Китай піднявся на одну позицію на третю позицію завдяки збільшенню кількості заявок, поданих за кордон, на 16,2% у 2021 році порівняно з 2020 роком. За той самий період у США кількість заявок, поданих за кордон, зросла на 9,3%, тоді як у Республіці Корея спостерігалось скромне зростання на 1,4%. Японія другий рік поспіль подала менше заявок, тоді як загальна кількість заявок Німеччини у 2021 році майже ідентична попередньому році. Серед 10 найбільших країн походження, разом із Китаєм і США, Канада (+12,3%) і Швейцарія (+9,1%) також зафіксували значне зростання у 2021 році, тоді як Франція (+2,8%) і Великобританія (+2,9%).

2.2. Аналіз тенденцій розвитку інтелектуальної власності в Україні

Після вторгнення в Україну в лютому 2022 року наслідки для інфраструктури інтелектуальної власності (ІВ) країни були негайними та значними. Деякі судові слухання були відкладені, Національне відомство інтелектуальної власності припинило розгляд заявок, і, що найочевидніше, прикордонний контроль України був обов'язково скорочений. І все ж, незважаючи на триваючий конфлікт, в Україні залишаються чудові можливості для власників ІВ з надійними системами захисту. Перебої в нормальному веденні ІВ в країні були короткочасними. Суди не припиняли роботу після вторгнення, і, незважаючи на деякі затримки в усних слуханнях, вони в основному повернулися до нормального режиму з березня або квітня 2022 року. Електронні системи зв'язку, такі як E-Court, дозволяють подавати судові документи та проводити слухання навіть під час ракетних атак, якщо всі сторони можуть продовжувати.

Та ж сама історія із заявками, після перших двох-трьох місяців війни відомство інтелектуальної власності відновило роботу, і продовжило надавати послуги міжнародним і місцевим клієнтам, хоча послуги з реєстрації торгових марок були призупинені на початку війни, заявки на торговельні марки згодом повернулися до довоєнного рівня. Досвід пандемії COVID-19 був корисним у тому сенсі, що вже є розуміння того, як ефективно працювати, працюючи віддалено. Навіть митний контроль не припинився, хоча практичні перешкоди для контролю на місцях залишаються, оскільки війна триває. Тим не менш, об'єкти інтелектуальної власності можуть бути зареєстровані в митному реєстрі, а контрафактні товари можуть бути перехоплені на кордоні, при цьому під час воєнного стану в Україні реєстрація прав інтелектуальної власності на митниці в реєстрі не має часових обмежень.

Дійсно, більшість змін, внесених у практику реєстрації та захисту прав інтелектуальної власності в Україні, були на користь гнучкості для власників інтелектуальної власності. Наприклад, у квітні 2022 року Україна прийняла нове законодавство «Про захист прав суб'єктів інтелектуальної власності під

час воєнного стану у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України», яке дозволяє продовжувати термін дії на час конфлікту.

Україна вже добре інтегрована в міжнародну правову систему, включаючи більш ніж 20-річну участь у Мадридській системі та членство в численних міжнародних договорах з інтелектуальної власності. Однією з іроній російського вторгнення є те, що воно пришвидшило зусилля щодо вступу України до Європейського Союзу, підвищуючи перспективу того, що країна стане ще зручнішим місцем для ведення бізнесу для міжнародних компаній у майбутньому. Україна працює над адаптацією законодавства до ЄС. Основні закони про інтелектуальну власність були змінені і більш-менш узгоджені з відповідними нормативними актами Європейського Союзу, Україна працює над приведенням своїх законів у відповідність до останніх тенденцій європейського законодавства.

Незважаючи на те, що цей конкретний розвиток – це майбутнє, у найближчій перспективі є конкретні можливості. Конференція з відновлення України відбулася в липні 2022 року в Лугано, Швейцарія, і зібрала представників країн з усього світу для обговорення постконфліктного майбутнього України. Луганська декларація, підписана главами держав і урядів, міністрами та високими представниками понад 40 країн світу, підкреслює погляд міжнародної спільноти на Україну як на «магніт для інвестицій. Індустрії, пов'язані з війною, швидко розвиваються в Україні, але зараз у нас немає часу зосередитися на захисті ІВ. Але в цей нелегкий час творчі можливості зростають, і очікується нова хвиля інновацій у різних сферах.

Для країн, що розвиваються, таких як Україна, інновації мають особливе значення, оскільки вони лежать в основі індустріалізації, яка відіграє ключову роль у диверсифікації економіки та подоланні її структурної слабкості. Галузь є двигуном інновацій, зростання продуктивності та експорту. На нього припадає 80% європейського експорту; 65% інвестицій у дослідження та розробки надходять із галузей переробки. За даними Промислового розвитку ООН,

десять країн із сучасною промисловістю менш сприйнятливі до глобальних потрясінь і можуть успішно долати виклики. Крім того, вони збережуть значні можливості для промислового зростання та технологічного прогресу протягом наступних десятиліть. Це зумовлено значним впливом промисловості і, насамперед, її переробної галузі на економічні процеси. Збільшення промислового виробництва в Україні є важливим фактором її розвитку. Але це має здійснюватися не за рахунок капітальних вкладень, природних та енергетичних ресурсів, а шляхом підвищення продуктивності праці, передбачаючи впровадження трудо- та ресурсозберігаючих технологій, що активізують інноваційну діяльність промислових підприємств. Головну роль у всьому процесі розвитку відіграє інтелектуальна сила. Згідно з Global Innovation Index, у 2021 році Україна посіла 45 місце.

Таблиця 2.1

Глобальний Індекс Інновацій

Індикатори	Україна		США	
	Місце	Результат	Місце	Результат
Загалом	45	36,3	3	60,6
Коефіцієнт ефективності інновацій	5	0,8	13	0,8
Підіндекс інноваційного вкладу	71	40,1	4	68,8
Субіндекс результатів інновацій	37	32,5	5	52,3
Знання і технології				
Загалом	25	35,1	3	56,8
Створення знань	23	41,6	3	72,8
Поширення знань	32	35	16	35,9
Творчі результати				
Загалом	46	41	1	100
Нематеріальні активи	23	42,8	15	48,1

Для порівняння, Америка посіла 3 місце. При цьому коефіцієнт ефективності інновацій в Україні вищий, ніж в Америці. За показником Висновки знань і технологій Україна на 25 місці, Америка – на 3. Найбільший розрив позицій України з Америкою у творчих результатах – Україна – 45 місце, Америка – 1 місце. Водночас аналіз рейтингових позицій України за окремими показниками дає змогу відзначити, що місце України в окремих групах показників, що характеризують інституційне та ринкове середовище,

значно нижче за загальний рейтинг. Водночас аналіз рейтингових позицій України за окремими показниками дає змогу відзначити, що місце України в окремих групах показників, що характеризують інституційне та ринкове середовище, значно нижче за загальний рейтинг. Водночас варто відзначити досить високі позиції країни за показниками, що характеризують ситуацію у сфері створення промислової власності, нематеріальних активів, доходів від інтелектуальної власності, поширення та засвоєння знань, людського капіталу та досліджень тощо.

Серед сильних сторін України варто відзначити такі показники, як створення знань та результати наукових досліджень, відношення патентів за походженням до ВВП за паритетом купівельної спроможності, відношення корисних моделей за походженням до ВВП за паритетом купівельної спроможності, витрати на комп'ютерне програмне забезпечення у відсотках від ВВП, експорт послуг ІКТ у відсотках від загальної торгівлі. Серед проблем захисту інтелектуальної власності основними є:

- незахищеність прав інтелектуальної власності в Інтернеті;
- відсутність нормальних механізмів фіксації таких порушень;
- відсутність випадків притягнення до відповідальності власників сайтів з піратським контентом;
- відсутність ефективних інструментів захисту прав інтелектуальної власності (фактично інституційна неспроможність правоохоронних органів);
- «патентний тролінг», який в Україні має свою специфіку і реалізується у формі шахрайства у сфері товарів широкого вжитку, зокрема під час митного оформлення;
- використання неліцензійного програмного забезпечення в державних органах;
- відсутність належного захисту прав авторів та виконавців через існування непрозорого механізму збору та розподілу роялті через організації колективного управління;

— надзвичайна складність збирання доказів для захисту порушених прав інтелектуальної власності в суді через необхідність залучення судових досліджень, які тепер можуть проводити майже два десятки судових експертів по всій країні;

— відсутність ефективного судового захисту через наявність трьох юрисдикцій, через які розглядаються такі справи (загальні, адміністративні та господарські суди);

— відсутність розробленої стратегії боротьби з існуючими організованими ринками з піратським контентом та контрафактною продукцією (медицина, АПК, ФМГ);

— відсутність належних механізмів застосування заходів юридичної відповідальності (від погано сформульованих норм адміністративного та кримінального законодавства до неприйнятних методів розрахунку шкоди, завданої порушенням прав інтелектуальної власності).

В основі цих явищ лежить ряд факторів. Неврегульованість значної кількості питань на законодавчому рівні, наявність колізій, прогалин. Відсутність бачення стратегії національної політики у сфері правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Відсутність протягом року уваги державних органів до питань інтелектуальної власності. Неєфективне державне управління. При цьому одним із ключових факторів слід розуміти низький рівень культури інтелектуальної власності, недотримання прав творців та правовласників.

Для України характерна неузгодженість українського законодавства щодо охорони прав на торговельні марки; невідповідність національного законодавства у цій сфері вимогам Угоди про асоціацію та невідповідність законодавству ЄС у цій сфері; наявність прогалин та колізій у законодавстві про охорону прав на торговельну марку; неузгодженість зазначеного законодавства щодо розвитку технологій, у тому числі щодо електронного падіння заявок на об'єкти промислової власності, зокрема торговельні марки; встановлення не виправдано великих розмірів плати за набуття прав

інтелектуальної власності; тривалість процедури реєстрації торгової марки в Україні.

Також існує неузгодженість норм національного законодавства щодо охорони прав на географічні зазначення; невідповідність національного законодавства у цій сфері вимогам Угоди про асоціацію; та необхідність виконання Україною своїх зобов'язань за Угодою в частині охорони географічних зазначень; складність та тривалість процедури реєстрації в Україні географічних зазначень (кваліфікованих зазначень походження товарів); відсутність належного контролю за наявністю особливих якостей та інших характеристик товарів, щодо яких зареєстровано географічне зазначення (кваліфіковане зазначення походження товару); низька зацікавленість малих та середніх товаровиробників у створенні асоціацій та реєстрації географічних зазначень в Україні та інших державах зумовлюють необхідність здійснення комплексу заходів щодо реформування української системи охорони прав на географічні зазначення.

Однією з проблем, яку необхідно вирішити, є також організація підвищення кваліфікації спеціалістів. Останніми роками Україна втратила практику підготовки фахівців у провідних іноземних патентних відомствах та регулярного підвищення теоретичного рівня на базі національних вищих навчальних закладів. Також зазначимо, що за останні 18 років в Україні змінилося сім керівників установи експертизи – Укрпатенту. Жоден із цих керівників на момент призначення не був експертом з інтелектуальної власності і навіть не стикався з нею у своїй попередній діяльності. Така ситуація абсолютно неприйнятна для профільного закладу і не має подібних прецедентів у світі. Некомпетентність керівництва є однією з головних причин гальмування розвитку системи. Натомість у самій системі працює достатня кількість спеціалістів, здатних вести та розвивати її на рівні європейських патентних відомств. Без вирішення проблеми формування керівного складу системи з компетентних спеціалістів реалізація будь-якої стратегії розвитку системи є безглуздим марнуванням часу.

Подібні проблеми існують і щодо будь-якого іншого об'єкта ІВ з точки зору законодавчого регулювання. Водночас суттєвим фактором удосконалення законодавства України у сфері інтелектуальної власності є вплив міжнародних договорів, укладених Україною, виконання зобов'язань за Угодою «Про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності» Світової торгівлі. Організація, угоди між Україною та Європейським Союзом та угоди, укладені в рамках Світової організації торгівлі.

Отже, ми бачимо, що наявність сучасної міжнародно визнаної системи правової охорони інтелектуальної власності є необхідним елементом для досягнення високого економічного та соціального розвитку України. Ефективна правова охорона інтелектуальної власності сприяє використанню та подальшому розвитку винахідницьких і творчих талантів і досягнень, підтримує та зберігає національний потенціал у сфері інтелектуальної власності, залучає інвестиції, стабілізує економічну ситуацію, в якій можуть бути як вітчизняні, так і іноземні інвестори. впевнені, що їхні права будуть дотримані. Створення саме такої системи має особливе значення для України, країни зі значним науково-технічним та інтелектуальним потенціалом.

Актуальним питанням на сьогодні є впровадження змін до законодавства України у сфері інтелектуальної власності відповідно до вимог Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, які мають привести законодавство України у сфері інтелектуальної власності наближення до стандартів ЄС та забезпечення функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності. Україна є учасницею 22 багатосторонніх міжнародних договорів, адміністративні функції яких виконує ВОІВ, Міжнародний союз з охорони нових сортів рослин, а також є учасницею двосторонніх угод з основними торговими партнерами з питань охорони інтелектуальної власності.

Висновки до розділу 2

Інноватори в усьому світі подали 3,4 мільйона заявок на патент у 2021 році, що трохи перевищує пікову кількість до COVID-19 (3,3 мільйона), поданих у 2018 році (рис. 2.1). Кількість патентних заявок у всьому світі зросла на 3,6% у 2021 році порівняно з 2020 роком. Це сталося після збільшення на 1,5% у 2020 році після падіння на 3% у 2019 році. У 2021 році Китай отримав 1,59 мільйона патентних заявок, що більш ніж удвічі перевищує кількість, отриману Сполученими Штатами Америки. Національне управління інтелектуальної власності Китайської Народної Республіки (CNIPA) отримало 1,59 мільйона патентних заявок у 2021 році, що на 5,9% більше, ніж у 2020 році. Обсяг заявок, отриманих CNIPA, подібний до сукупної кількості наступних 12 відомств. Бюро США з патентів і товарних знаків (USPTO) з 591 473 заявками посідає друге місце, за ним йдуть Японське патентне відомство (JPO) (289 200), Корейське відомство інтелектуальної власності (KIPO) (237 998) і Європейське патентне відомство (EPO) (188 778).

Для країн, що розвиваються, таких як Україна, інновації мають особливе значення, оскільки вони лежать в основі індустріалізації, яка відіграє ключову роль у диверсифікації економіки та подоланні її структурної слабкості. Збільшення промислового виробництва в Україні є важливим фактором її розвитку. Але це має здійснюватися не за рахунок капітальних вкладень, природних та енергетичних ресурсів, а шляхом підвищення продуктивності праці, передбачаючи впровадження трудо- та ресурсозберігаючих технологій, що активізують інноваційну діяльність промислових підприємств. Серед сильних сторін України варто відзначити такі показники, як створення знань та результати наукових досліджень, відношення патентів за походженням до ВВП за паритетом купівельної спроможності, відношення корисних моделей за походженням до ВВП за паритетом купівельної спроможності, витрати на комп'ютерне програмне забезпечення у відсотках від ВВП, експорт послуг ІКТ у відсотках від загальної торгівлі.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТКУ ТА ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

3.1. Шляхи розвитку та охорони інтелектуальної власності

Інструменти інтелектуальної власності (ІВ), які лежать в основі глобальної інноваційної екосистеми, відіграватимуть вирішальну роль у досягненні Цілей сталого розвитку (ЦСР), дорожньої карти ООН для кращого та більш сталого майбутнього, почули учасники конференції ЦСР, організованої спільно з ВОІВ і Португалія. Сотні представників із понад 85 країн приєдналися до конференції в Лісабоні 29-30 травня 2023 року, присвяченої тому, як інтелектуальна власність, як-от патенти, товарні знаки, промислові зразки та інші, що сприяють інноваціям, економічному та соціальному розвитку, може служити потужний засіб для всіх 17 цілей розвитку. Інтелектуальна власність є частиною вирішення наших спільних глобальних проблем, і що вона може стати потужним каталізатором зростання та розвитку, а також важливим інструментом для втілення чудових ідей у вплив, який допоможе нам досягти ЦСР і нікого не залишати.

Вже зараз інтелектуальна власність захищає тих, хто ризикує в таких сферах, як чисті та зелені технології, створюючи нові ідеї. Він забезпечує вихід на ринок рятівних ліків і проривних технологій. Це допомагає дослідженням в галузі наук про життя досягти впливу. І це засіб для розповсюдження новаторських відкриттів у місцях, де вони найбільше потрібні. Інновації та промислова власність – від дизайну та законодавства до торговельних марок та інформації – є ключовими елементами наших спільних зусиль із створення нових ідей та рішень для прискорення прогресу в усіх цілях розвитку. Потрібна зміна парадигми стосовно промислової власності як ключового компонента стійкості не лише в юридичному та організаційному плані, а й у культурному плані, що включає артикуляцію судових інстанцій. У зв'язку з цим ми також заснували суд з питань інтелектуальної власності з трьома спеціалізованими

суддями, що дозволяє нам спеціалізуватися та створювати атмосферу, сприятливу для захисту прав промислової власності.

Якщо ви плануєте запуснути новий продукт чи послугу на існуючому ринку або вийти на новий ринок, проведення ретельної перевірки з метою зменшення бізнес-ризиків є обов'язковим. Це забезпечить захист прав інтелектуальної власності вашої компанії та в той же час запобіжить порушення прав третіх осіб. Ви повинні виконати належну обачність, зокрема:

- Аналіз свободи діяльності (FTO) для визначення прав інтелектуальної власності третіх сторін, пов'язаних із функціями продукту/послуги, дизайном тощо, які можуть бути порушені та становлять ризик для бізнесу та репутації організації. Аналіз FTO охоплюватиме всі форми прав інтелектуальної власності, включаючи патентні права, промислові зразки, торгові марки та авторські права. За потреби можна застосувати такі стратегії зменшення ризику, як ліцензування або купівля IP-адреси, ребрендинг, модернізація продукту/упаковки, обхід функцій продукту тощо.
- Оцінити необхідність і можливість захисту патентів і торгових марок для продукту/послуги на відповідному ринку/юрисдикції для створення лідерства на ринку та створення комерційної цінності через такі права ІВ. Це включатиме визначення патентоспроможності інноваційних функцій, а також можливостей для отримання захисту торгових марок для торгових марок, логотипів, упаковки тощо в юрисдикції, що розглядається.
- Визначити наявність доменних імен для нових брендів і продуктів.
- Визначити потреби та можливості щодо ліцензування інтелектуальної власності, франчайзингу та передачі технологій для побудови присутності на ринку, розподілу та ланцюгів постачання. Відповідні контракти та угоди можна використовувати для забезпечення безперервного захисту активів і прав інтелектуальної власності вашої компанії з урахуванням особливостей юрисдикції.

15 квітня 2023 року набув чинності Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності», яким внесено зміни до низки законів у сфері інтелектуальної власності та Цивільного процесуального та Господарського кодексів. Закон має на меті подальше приведення законодавства України у відповідність із законодавством ЄС шляхом імплементації окремих статей Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та відповідних положень Директиви 2004/48/ЄС. Тепер закон передбачає, що такі заходи, як вилучення з публічного обігу та знищення контрафактних товарів, а також матеріалів і інструментів, які використовувалися для їх виготовлення, мають здійснюватися за рахунок порушника. Раніше було незрозуміло, яка сторона повинна нести ці витрати.

Закон також запровадив альтернативний засіб правового захисту у вигляді одноразової грошової компенсації, яка може бути застосована на вимогу відповідача, лише якщо порушення було ненавмисним і якщо застосування вищезазначених засобів правового захисту було б непропорційним до завданої шкоди. Застосування альтернативного засобу правового захисту та розмір одноразової грошової компенсації вирішує суд. Відтепер інформація про порушення прав інтелектуальної власності та відповідні судові рішення може бути оприлюднена в засобах масової інформації або поширена в інший спосіб за рахунок порушника, якщо суд винесе таке рішення на вимогу позивача.

Відшкодування збитків, завданих порушенням прав інтелектуальної власності. Хоча збитки, спричинені порушенням прав інтелектуальної власності, раніше могли бути компенсовані лише шляхом відшкодування економічної шкоди або втраченої вигоди, змінені закони про інтелектуальну власність тепер також передбачають компенсацію у формі одноразової суми, яка може служити альтернативою у випадках, коли доказується втрата прибутку або несправедливого прибутку, отриманого порушником, може бути важко. Розмір одноразової винагороди не може бути меншим від суми компенсації, яка була б сплачена за дозвіл на використання відповідних прав

інтелектуальної власності. Моральна шкода тепер також може бути присуджена як компенсація за моральну шкоду, напр. порушені моральні права.

Додаткові процесуальні засоби збирання доказів у справах про порушення. За клопотанням будь-якої зі сторін суд тепер може наказати підозрюваному порушнику (або будь-якій іншій особі, яка, як вважається, пропонувала, отримала, володіла та/або використовувала правопорушні товари чи надала правопорушні послуги з комерційною метою, або особі, причетній до виробництва, виробництва та розповсюдження товарів або послуг, що порушують права) для надання інформації про походження товарів та мережі розповсюдження.

Використання «Україна» в торгових марках. Надання дозволу на використання назви Україна, міжнародного коду країни UA/UKR або герба України у торговельній марці відтепер перебуває у віданні спеціального Колегіального органу, створеного Українським відомством інтелектуальної власності. З ухваленням цих змін Україна імплементувала всі положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо захисту прав інтелектуальної власності. За даними інтерактивної системи «Пульс Угоди», розробленої Урядом України для моніторингу виконання Угоди, виконано 98% частини Угоди, що стосується ІВ.

Післявоєнна відбудова України може бути найбільшою післявоєнною відбудовою в сучасній історії. І Сполучені Штати, і Європа почали планувати успіх України. Хоча відбудова в Іраку та Афганістані була нещодавньою, Україна принципово інша. Натомість можна винести більш доречні уроки з посправжньому трансформаційних реформ і зусиль з реконструкції в Західній Європі після Другої світової війни, у Центральній і Східній Європі після холодної війни та на Західних Балканах після воєн у колишній Югославії. У всіх цих випадках Сполучені Штати надали початкові гроші та гарантію, а європейці забезпечили основну частину фінансування та просували процес європейської інтеграції.

Відбудова та відновлення України мають бути партнерством США та Європи

- Реконструкція буде найбільш успішною, якщо Україна встановлює пріоритети, Сполучені Штати лідирують у допомозі у сфері безпеки, а Європейський Союз (ЄС) лідирує у реформах та економічній допомозі, особливо в світлі потенційного вступу України до ЄС. Але як Сполучені Штати, так і європейські країни мають бути залучені до кожного.
- Успішна реконструкція вимагатиме міцних зв'язків міжнародної торгівлі та інвестицій, а також сприятливого середовища для міжнародного бізнесу.
- Для оплати реформ і реконструкції потрібна допомога іноземного уряду; Уряди можуть фінансувати потреби з вищим ризиком за певних умов, щоб гарантувати, що Україна залишається на правильному шляху. Але так само чи навіть важливіше, необхідні приватне фінансування та власні ресурси України. Міжнародні резерви Росії, які зараз заморожені на Заході, також можуть стати важливим джерелом фінансування.
- Відбудова України потребуватиме сильного, надійного генерального інспектора, щоб забезпечити цілісність допомоги, особливо через корупцію в Україні з моменту здобуття незалежності в 1991 році.
- Безпека має важливе значення для відновлення України; без безпеки реконструкція буде невдалою
- Довготривалі заходи безпеки, підтримувані Заходом, допоможуть Україні стримувати та захищатися від майбутніх нападів Росії та будуть критично важливими для розвитку бізнесу та інвестицій.
- Організація Північноатлантичного договору (НАТО) забезпечила безпеку для відновлення Європи після Другої світової війни та холодної війни та розгорнула понад 100 000 миротворців на Західних Балканах після розпаду Югославії, що дало можливість відновленню.

- Механізми забезпечення безпеки України можуть набувати різноманітних форм і можуть вимагати нових моделей поза межами членства в НАТО.
- Хоча сильніші заходи стримування можуть зменшити ймовірність поновлення бойових дій, вони також можуть посилити сприйняття Росією загрози, що змусить Москву вжити відчайдушних заходів.

Рекомендації

- ✓ Політики США повинні ретельно вивчити альтернативи, як старі, так і нові, для безпеки України, і повинні співпрацювати з союзниками в цьому важливому та делікатному питанні.
- ✓ Адміністрація та Конгрес мають затвердити сучасну версію законів, які уможливили діяльність США в Центральній і Східній Європі та колишньому Радянському Союзі після холодної війни — Закон про підтримку східноєвропейської демократії та Свободу для Росії та нових євразійських демократій і відкритих ринків. Акт підтримки. Це має включати призначення уповноваженого координатора для роботи з Європою, міжнародними фінансовими інституціями та самою Україною.
- ✓ Увесь майбутній курс відновлення України виграє від розвитку та реалізації двопартійних зусиль, щоб пояснити та створити підтримку серед американського народу для довгострокової політики США в Україні.

Квітень 2023 р. – 15 квітня 2023 р. набрав чинності новий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності» № 2974-IX (далі – «Закон»). Метою Закону є посилити захист прав інтелектуальної власності в Україні та гармонізувати українське законодавство про інтелектуальну власність зі стандартами ЄС щодо захисту прав інтелектуальної власності. Закон вносить такі важливі нові зміни:

➤ вилучення з публічного обігу та знищення будь-яких товарів, виготовлених або введених у публічний обіг, які порушують права інтелектуальної власності, а також матеріалів та інструментів, які

використовуються переважно для виробництва товарів, які порушують права інтелектуальної власності, за рахунок особи, яка вчинив таке порушення;

➤ запровадження одноразової грошової компенсації як альтернативи вилученню з публічного обігу та знищенню ТМЦ, що порушують права ІВ. Цей засіб правового захисту, однак, може бути застосований, лише якщо порушення прав ІВ було ненавмисним і без недбалості, а застосування інших засобів правового захисту було б непропорційним до завданої шкоди;

➤ додаткові засоби запиту доказів у формі інформації про походження та мережі розповсюдження товарів або послуг, що порушують права ІВ, у випадках порушення прав ІВ;

➤ відшкодування шкоди, завданої порушенням прав інтелектуальної власності, здійснюється шляхом відшкодування збитків або шляхом виплати компенсації та/або моральної шкоди. Розмір компенсації не може бути меншим за розмір винагороди, яка була б сплачена за надання дозволу на використання відповідних прав ІВ.

Очікується, що Закон забезпечить виконання зобов'язань, взятих Україною згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема тих, що стосуються цивільних заходів, процедур та засобів правового захисту прав інтелектуальної власності. 20 березня 2023 року Верховна Рада України внесла зміни до низки законів щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності. Зокрема, внесено зміни до Цивільного кодексу щодо регулювання судом захисту інтелектуальної власності. Суд може прийняти рішення, зокрема, про:

– вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням прав інтелектуальної власності та знищення;

– вилучення матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з об'єктами права інтелектуальної власності, або вилучення та знищення таких матеріалів та знарядь за рахунок особи, яка вчинила порушення (знищення відбувається за рахунок порушника);

– застосування одноразової грошової виплати замість застосування інших способів захисту прав інтелектуальної власності. Застосування

одноразової грошової виплати здійснюється на вимогу відповідача за умови, що право інтелектуальної власності порушено відповідачем ненавмисно та з необережності та якщо використання інших способів захисту є неправомірним збитком, заподіяним позивачу.

Розмір платежу визначається судом як сума винагороди, яка була б сплачена за надання позивачу дозволу на використання об'єктів права інтелектуальної власності, щодо яких виник спір, та обґрунтовано задовольняє позивача. У Господарському процесуальному кодексі та Цивільному процесуальному кодексі з'явилася нова стаття «Витребування окремих доказів у справах про порушення прав інтелектуальної власності». Згідно з ним, за вмотивованим клопотанням учасника справи суд може вирішити питання про витребування доказів у вигляді відомостей про походження та мережу розповсюдження прав інтелектуальної власності. Також встановлено, що за вимогою свідоцтва на ТМ, географічного зазначення, корисної моделі, патенту на винахід, зареєстрованого чи незареєстрованого промислового зразка таке порушення має бути припинено, а порушник зобов'язаний відшкодувати права власникові майнової шкоди шляхом відшкодування або виплати відшкодування та сплати або заподіяної моральної шкоди.

Розмір збитків визначається судом з урахуванням упущеної вигоди або доходу, одержаного порушником внаслідок порушення прав власника. Розмір відшкодування визначається судом виходячи з розміру порушення, вини порушника та інших обставин, які мають істотне значення. При цьому розмір компенсації не може бути меншим від розміру винагороди, яка була б сплачена за надання дозволу на користування правами на об'єкт, щодо якого виник спір. Якщо порушення прав сталося ненавмисно та необережно, сума компенсації дорівнює сумі винагороди, яка була б сплачена за надання такого дозволу. Компенсаційне стягнення застосовується судом замість відшкодування збитків на розсуд правовласника. Законом про авторське право і суміжні права, зокрема, передбачено, що незалежно від відчуження майнових прав на виконання виконавець має право на справедливую винагороду за відповідні

способи використання. Без дозволу суб'єкта майнових прав на виконання, але з виплатою виконавцям справедливої винагороди, можливе таке використання фонограм, відеограм, які містять відповідне виконання:

- публічне виконання фонограми;
- публічне сповіщення фонограми;
- публічна демонстрація відеограм;
- повідомлення публічного відеооператора.

Право на справедливу винагороду належить лише виконавцю, переходить лише до спадкоємців виконавця і не може передаватися (відчужуватися) іншим особам. Справедлива винагорода виконавця становить 50 відсотків доходу від прав на використання відповідної фонограми чи відеограми та визначається відповідно до Закону України «Про ефективне управління майновими правами авторського права і (або) суміжних прав». » Решта 50 відсотків зазначеного доходу від прав належить виробнику фонограми або виробнику відеограми, що містить відповідне оформлення.

3.2. Напрями стимулювання розвитку та охорони інтелектуальної власності

Управління активами інтелектуальної власності (ІВ) є важливим для бізнесу. Щоб досягти високого прибутку від інвестицій у творчу діяльність (від досліджень до дизайну упаковки та реклами), підприємствам необхідно стратегічно: (1) придбати ІВ, (2) контролювати ІВ конкурентів (щоб зменшити ризик подання до суду або потреби платити за ліцензії, коли вони запускають нові продукти чи послуги), і (3) захистити свої інтереси ІВ під час взаємодії з постачальниками, клієнтами та співавторами. У деяких випадках бізнес може отримати значний дохід від ліцензування ІВ. Інтелектуальна власність підприємства свідчить про цінність для інвесторів і може залучити значні інвестиції від третіх сторін, особливо у формі початкового фінансування для стартапів. Великі корпорації в розвинутих економіках історично докладають великих зусиль до своєї стратегії ІВ. На жаль, деяким малим і середнім

підприємствам (МСП) – і навіть більшим підприємствам у деяких країнах з меншим досвідом роботи з ІВ – може не вистачати фундаментального розуміння закону про ІВ, яке є передумовою стратегічного управління ІВ.

Право інтелектуальної власності, як і будь-яке комерційне право, має бути пов'язане зі стратегічними комерційними цілями кожного бізнесу. Це надзвичайно складна галузь права; термін «інтелектуальна власність» сам по собі є оманливим, оскільки немає одноманітності різних прав, охоплених цією фразою. Патенти, товарні знаки, авторське право, закон про конфіденційну інформацію (комерційні таємниці, ноу-хау) та інше право ІВ мають різні обґрунтування публічної політики та дуже відмінні характеристики. Відповідно, жоден бізнес не може мати єдину стратегію інтелектуальної власності, якщо бізнес не займається виключно однією з цих форм захисту інтелектуальної творчості.

На найвищому рівні компаніям (якщо вони оцінять вищезазначене) може знадобитися прийняти рішення щодо наступного:

► *Патентування.* Менеджери повинні розуміти ключові моменти: (а) патентування коштує дорого, і (б) через вимоги щодо новизни в патентному законодавстві необхідно прийняти рішення про те, подавати чи ні першу «пріоритетну» заявку на патент. Якнайшвидше після проведення технічного дослідження, а для певних галузей промисловості – задовго до того, як можна буде точно оцінити перспективи комерційного успіху. Крім того, дороге рішення щодо повного переліку країн, які потрібно шукати, має бути прийнято, як правило, протягом 30 місяців від дати пріоритетної подачі заявки, також зазвичай до того, як можна буде точно оцінити перспективи комерційного успіху. Це означає, що необхідно застосувати статистичний підхід, і тому частина грошей, витрачених на патентування, буде витрачена даремно, і її потрібно буде повернути за допомогою продуктів, які виявилися комерційно успішними.

► *Брендування* та пов'язаний із ним захист бренду через законодавство про товарні знаки та іншим чином. Ключовим є вибір між монолітним

брендингом – одним корпоративним брендом, доповненим описовими назвами чи кодами – та брендингом переважно окремого продукту. Наприклад, Virgin і BMW застосовують перший підхід із Virgin Mobile тощо та BMW 530i тощо; тоді як більшість виробників алкогольних напоїв та кондитерських виробів використовують другий підхід із Smirnoff та ін. (Diageo) та KitKat та ін. (Nestlé).

► *Інформаційна безпека.* Доступ незаконних осіб до технічної та комерційної інформації може завдати серйозної шкоди бізнесу. Зараз це більш імовірно, ніж у минулому, оскільки більшість інформації записується в електронній формі, а не на папері. Щоб запобігти атакам досвідчених хакерів, потрібен високий рівень ІТ-експерту. Більш елементарні запобіжні заходи також важливі: правила щодо класифікації та поводження з інформацією є цінними, наприклад, працівники можуть отримати вказівки не надсилати через загальнодоступний Інтернет незашифровану інформацію, яка була класифікована як конфіденційна; і від неналежної поведінки співробітників можна захиститися за допомогою таких заходів, як відокремлення користувачів серверів і блокування USB-портів.

Взаємодія з постачальниками, клієнтами та співавторами, коли потрібно передати технології, твори мистецтва, програмне забезпечення чи дані від однієї сторони іншій. Відповідна IP-адреса може бути у власності сторони до початку залучення (її «фонова IP») або бути створена стороною під час залучення (її «основна IP»). Кожна сторона має ретельно розглянути, які ліцензії вона може дозволити собі надавати іншим – на власну фонову та активну IP-адресу – і які ліцензії вона має отримати від інших, і відповідним чином домовитися про контракт. Співробітники повинні бути обережними, щоб не передавати іншим особам інформацію, яка не потрібна для даного проекту. Інформація, яка передається, має бути позначена таким чином, щоб вказати її походження та нагадати одержувачам про договірні обмеження щодо її використання. Патентування фонові технології до її розкриття часто є дуже ефективним. Загальновідомі найкращі практики також включають наступне: (1) особливу увагу слід приділяти умовам ІВ навіть у контрактах на невелику

вартість – особливо дослідницьких – у яких компанія залучає іншу компанію для створення ІВ, оскільки, якщо робота буде успішною, фоновий і активний ІР можуть мати фундаментальне значення; і (2) що заклики до «відкритих інновацій» не передбачають неконтрольованих потоків технічних даних і непатентування винаходів.

► У деяких бізнес-секторах/територіях реакція на суб'єкти заявки на патент («РАЕ», також відомі як непрактикуючі суб'єкти або «NPE» та «патентні тролі») може бути проблематичною.

Ступінь, до якого (а) ліцензування своєї інтелектуальної власності може генерувати додатковий дохід без шкоди для основного бізнесу виробництва та продажу продуктів і послуг, і (б) перехресне ліцензування патентів є засобом досягнення свободи діяльності. Як правило, (1) буде відносно неважливим у фармацевтичному секторі та буде відносно важливим у виробництві продуктів, які є дорогими або важкими для транспортування, і (2) буде відносно важливим у секторі інформаційних та комунікаційних технологій, особливо в відношення до стандартів.

Для досягнення своїх стратегічних цілей особам, які приймають рішення в бізнесі, необхідно:

- Зрозуміти основи права інтелектуальної власності.
- Наймати або консультиватися з професійними юридичними консультантами високого рівня, які можуть ознайомитися з їх конкретною бізнес-моделлю та пояснити відповідні юридичні варіанти.

Оскільки права на інтелектуальну власність (ІВ) продовжують зростати як частина активів бізнесу в усьому світі, бізнес-угоди, пов'язані з ліцензуванням таких прав – як у якості ліцензіара, так і в якості ліцензіата – також стають все більш поширеними. У деяких галузях, таких як індустрія розваг і ЗМІ, вони є ядром ділової активності та торгівлі. Ліцензування також є ключовим каналом для передачі технологій і ноу-хау, а також для розповсюдження творчих робіт. Однак, незважаючи на зростання, ліцензування ІВ загрожує ризиками, які можуть бути неочевидними для компаній, особливо

якщо ліцензійні угоди можуть включати права ІВ у кількох юрисдикціях або різні типи прав. У різних юрисдикціях діють різні закони, які необхідно брати до уваги для кожної окремої ліцензії, і різні типи інтелектуальної власності передбачають різні закони, які також можуть впливати на умови будь-якої ліцензії в рамках прав інтелектуальної власності. Загальні умови:

► *Ідентифікація сторін.* Одним із здавалося б очевидних, але критично важливих міркувань для будь-якої ліцензії на інтелектуальну власність є ідентифікація сторін угоди, особливо якщо одна сторона є юридичною особою зі складнішою корпоративною структурою. Належна обачність має вирішальне значення для вирішення таких питань, як хто володіє відповідними правами інтелектуальної власності, які організації будуть використовувати права, які сторони зареєстрували відповідні права інтелектуальної власності та чи мають треті сторони (афілійовані чи ні) будь-які права, які можуть вплинути на умови ліцензії. Попереднє вирішення таких питань гарантує, що сторони зможуть надати права інтелектуальної власності за призначенням, без втручання та небажаних наслідків.

► *Застосовне законодавство:* більшість юрисдикцій надають певну свободу дій для положень щодо вибору права, дозволяючи сторонам ліцензії на інтелектуальну власність вибирати, закони якої юрисдикції мають регулювати угоду та зобов'язання сторін за угодою. Тим не менш, сторони повинні знати про будь-які закони відповідної юрисдикції, які є обов'язковими і не можуть бути скасовані або обійти за контрактом, наприклад місцеве законодавство про захист прав споживачів, антимонопольне законодавство та законодавство про недобросовісну конкуренцію, а також податкову політику. Крім того, сторони повинні підтвердити, що передбачуване право ІВ дійсно підлягає охороні в рамках відповідної юрисдикції, і з'ясувати правила його реєстрації.

► *Обсяг прав:* одним із ключових ділових умов будь-якої ліцензії на ІВ є обсяг, у якому ліцензіат може використовувати ліцензоване право на ІВ. Сторони повинні визначити, чи має ліцензіат право використовувати винахід у повному обсязі чи всю категорію товарів і послуг, позначених торговельною

маркою, чи лише певну частину цих прав. Якщо ліцензіар має намір накласти певні обмеження на ліцензоване право інтелектуальної власності, ретельне складання проекту видачі ліцензії має вирішальне значення, особливо тому, що багато обмежень викликають антимонопольні та інші антиконкурентні проблеми в багатьох юрисдикціях. Ліцензійні угоди щодо інтелектуальної власності між конкурентами зазвичай перевіряються ретельніше, ніж угоди між неконкурентами, тому ретельний опис сфер діяльності та досвіду кожної зі сторін може допомогти будь-якій ліцензійній угоді витримати таку перевірку.

► *Заяви та гарантії:* Умови ліцензійної угоди щодо інтелектуальної власності мають містити конкретні заяви та гарантії, у тому числі конкретні заяви та гарантії щодо ліцензованих прав інтелектуальної власності, тобто власності, повного обсягу прав тощо, хоча такі умови не є заміна ретельної перевірки перед укладенням угоди. У зв'язку з такими заявами сторони повинні узгодити будь-які положення щодо відшкодування та обмеження відповідальності, а також обов'язки та зобов'язання щодо забезпечення дотримання та захисту прав ІВ та дотримання будь-яких державних постанов або вимог щодо реєстрації. Головною метою має бути розподіл ризиків із самого початку, а не чекання виникнення суперечки.

► *Реєстрація ліцензійної угоди:* у різних юрисдикціях діють різні правила щодо того, чи повинна бути зареєстрована сама ліцензійна угода ІВ — окремо від фактичного права ІВ — зазвичай залежно від типу спорідненого права ІВ. Деякі юрисдикції можуть переглядати деякі умови ліцензії на відповідність. Реєстрація також може мати певні переваги. Ліцензійні угоди можуть, наприклад, вимагати реєстрації в Бюро патентів і торгових марок, щоб мати силу проти третіх сторін, дозволяти переказ роялті за кордон або дозволяти податкове вирахування сум, сплачених як роялті, навіть якщо немає юридичної вимоги. Таким чином, сторони повинні розглянути питання про те, чи потрібно реєструвати ліцензійний договір, і хто несе відповідальність за забезпечення такої реєстрації.

► *Термін дії та розірвання*: сторони повинні приділяти значну увагу тривалості ліцензійної угоди ІВ та положенням про розірвання угоди, яке може бути складним, якщо не через закінчення терміну дії угоди або відповідно до визначених умов. Чи бажають сторони дозволити розірвання за власним бажанням чи лише розірвання з причини? Якими будуть їхні відповідні зобов'язання після розірвання, включаючи обробку конфіденційної інформації та будь-які періоди розпродажу? Місцеве законодавство може також вимагати певних періодів сповіщення або вимагати, щоб термін дії договору ніколи не перевищував термін реєстрації об'єкта інтелектуальної власності.

Особливі міркування щодо патентів і ноу-хау:

— *Обсяг надання*: на додаток до сфери використання та територіальної сфери дії, згаданих вище, сторони патентно-ліцензійної угоди можуть забажати додатково розділити сферу дії ліцензії на різні права, надані відповідно до патентного законодавства відповідної юрисдикції. Наприклад, патентне законодавство США, як і багато інших юрисдикцій, надає власникам патентів виключне право створювати, використовувати та продавати запатентований винахід. Патентний ліцензіар може забажати надати одному ліцензіату лише виключне право на створення або виробництво запатентованого винаходу, надавши іншому ліцензіату виключне право на розповсюдження або продаж винаходу далі в торгівлі, наприклад роздрібним продавцям або кінцевим користувачам. У багатьох випадках патентно-ліцензійні угоди також охоплюють секретну технічну інформацію, що виходить за рамки запатентованого винаходу. Така ліцензія на ноу-хау повинна, зокрема, визначати спосіб доступу та використання інформації, а також зобов'язання ліцензіата щодо розкриття та конфіденційності та термін дії ліцензії.

— *Перехресне ліцензування*: для деяких запатентованих винаходів можуть існувати можливості для перехресного ліцензування різних аспектів ширшої сфери цього винаходу, коли кожна сторона надає патентну ліцензію іншій стороні, фактично дозволяючи обом сторонам об'єднувати ресурси для використання повне поле запатентованої технології. Домовленості про

перехресне ліцензування також можуть стосуватися створення патентних пулів, де кілька власників патентів об'єднують свої споріднені патенти, що охоплюють певну сферу, для надання ліцензій один одному та іншим, хто бажає взяти участь. Однак сторони повинні бути обережними щодо того, чи є перехресні ліцензії виключними чи невиключними. Ексклюзивні перехресні ліцензії підвищують ризик антимонопольного чи іншого антиконкурентного розгляду з боку державних органів або навіть викликів з боку інших потенційних конкурентів, виключених із угоди про перехресне ліцензування. Дійсно, у деяких юрисдикціях виключне перехресне ліцензування конкурентами заборонено.

— *Прив'язка*: власники патенту/ліцензіари часто намагаються прив'язати надання ліцензії на запатентований винахід до дотичних або пов'язаних елементів, які не охоплюються патентом. Ліцензіари також можуть спробувати зв'язати негативні зобов'язання, а саме вимоги утримуватись від виробництва або продажу предметів, пов'язаних із винаходом. Як і у випадку з патентними пулами, зв'язування не обов'язково є антиконкурентним або неприпустимим, але такі домовленості часто вимагають додаткової перевірки та значною мірою залежать від відносної ринкової влади сторін. У деяких юрисдикціях негативна прив'язка прямо заборонена, незалежно від ринкової влади.

— *Примусові ліцензії*: у деяких країнах власник патенту та потенційний ліцензіар стикаються з можливістю надання примусової ліцензії на винахід урядовим органом проти волі власника. Як правило, такі примусові ліцензії не будуть дозволені або надані прямим конкурентам. Тим не менш, власник патенту, який розглядає можливість забезпечення дотримання своїх патентів, може забажати розглянути ризик примусової ліцензії під час переговорів або судового розгляду, оскільки добровільна ліцензія все ще дає сторонам більший контроль над поточними відносинами, ніж примусова ліцензія.

— *Ноу-хау/комерційна таємниця*: хоча юридичні доктрини відрізняються щодо того, чи комерційна таємниця кваліфікується як «ІВ», ліцензійні угоди щодо комерційної таємниці в принципі відповідають правилам ліцензійних

угод ІВ. На практиці ліцензійні угоди щодо патентів і ноу-хау часто поєднуються, коли ліцензований об'єкт частково запатентований, а частково захищений як комерційна таємниця. Унікальна – і очевидна – особливість комерційних таємниць полягає в тому, що саме їх існування залежить від збереження таємниці відповідної інформації. Особливі міркування щодо торгової марки:

► *Вимоги щодо письмового оформлення*: різні юрисдикції мають різні вимоги щодо того, чи ліцензійна угода на торговельну марку має бути укладена в письмовій формі. Наприклад, законодавство США не вимагає жодної письмової угоди, тоді як деякі європейські країни вимагають, щоб ліцензійні угоди, що стосуються зареєстрованих марок, були складені в письмовій формі та підписані ліцензіаром (не обов'язково ліцензіатом), тоді як ліцензії на незареєстровані торговельні марки не потрібно складати письмово.

► *Контроль якості*: хоча в багатьох юрисдикціях немає чітких вимог щодо положень контролю якості в ліцензійній угоді на торговельну марку, ліцензійні угоди в деяких країнах, наприклад у США, повинні включати права контролю якості для ліцензіара, щоб надання ліцензії було дійсним. Інакше ліцензіар ризикує втратити права на саму торгову марку – а не лише на ліцензійну угоду – як на «голу» ліцензію. У такій ситуації як ліцензіат, так і ліцензіар можуть втратити свої права запобігати несанкціонованому використанню торгової марки. Положення щодо контролю якості часто вимагають збалансування справжньої потреби ліцензіара контролювати свою торгову марку з бажанням ліцензіата уникнути надмірно нав'язливого мікроуправління з боку власника. Крім того, сторони повинні враховувати антимонопольне та антиконкурентне законодавство, а також можливість відповідальності, що виникає через дефектну продукцію під контролем обох сторін.

► *Право власності та гудвіл*: у багатьох країнах торгова марка символізує репутацію, розроблену та підтримувану власником торгової марки, а не ліцензіатом. Незважаючи на це, сторони ліцензії на торговельну марку

повинні вказати в угоді, хто зберігає право власності на торговельну марку та отримує вигоди від ліцензійного використання, особливо якщо ліцензоване використання торговельної марки потенційно розширює сферу товарів або послуг, прямо охоплених попереднім використанням торговельної марки або якщо умови договору дозволяють субліцензування активу ІВ.

► *Контроль і правозастосування:* Оскільки власник торговельної марки (ліцензіар) зазвичай отримує вигоду від доброї волі та права власності, у більшості ситуацій зобов'язання щодо виконання та контролю також покладаються на ліцензіара. Проте сторони можуть забажати перерозподілити ці зобов'язання та їх вартість, особливо у випадку ексклюзивної ліцензії. У будь-якому випадку переговори щодо обов'язкової допомоги з боку іншої сторони також мають вирішальне значення та часто є необхідними для подання будь-якого судового процесу чи іншого позову проти третьої сторони.

► *Обмеження щодо використання:* на відміну від патентних ліцензій, ліцензії на торговельну марку зазвичай менше перевіряються як антиконкурентні, оскільки обмежують ліцензіатом використання торгової марки певними товарами чи послугами, особливо в юрисдикціях, де потрібен контроль якості. Насправді обмеження часто необхідні, щоб запобігти зловживанню ліцензіатом або розширити використання торговельної марки таким чином, щоб створити плутанину, розмити ліцензовану торговельну марку або іншим чином зробити марку незахищеною. Таким чином, такі обмеження відповідають суспільним інтересам і тому більш прийнятні з точки зору конкуренції.

► *Розірвання:* розірвання ліцензійних угод на торговельну марку може бути складнішим, ніж інші ліцензійні угоди ІВ. Навіть найбільш ретельно розроблені положення про припинення можуть бути відхилені судами чи державними органами, особливо в контексті банкрутства чи неплатоспроможності.

Висновки до розділу 3

Управління активами інтелектуальної власності (ІВ) є важливим для бізнесу. Щоб досягти високого прибутку від інвестицій у творчу діяльність (від досліджень до дизайну упаковки та реклами), підприємствам необхідно стратегічно: (1) придбати ІВ, (2) контролювати ІВ конкурентів (щоб зменшити ризик подання до суду або потреби платити за ліцензії, коли вони запускають нові продукти чи послуги), і (3) захистити свої інтереси ІВ під час взаємодії з постачальниками, клієнтами та співавторами. На найвищому рівні компаніям (якщо вони оцінять вищезазначене) може знадобитися прийняти рішення щодо: патентування – менеджери повинні розуміти ключові моменти: (а) патентування коштує дорого, і (б) через вимоги щодо новизни в патентному законодавстві необхідно прийняти рішення про те, подавати чи ні першу «пріоритетну» заявку на патент; брендування та пов'язаний із ним захист бренду через законодавство про товарні знаки та іншим чином; інформаційна безпека – доступ незаконних осіб до технічної та комерційної інформації може завдати серйозної шкоди бізнесу.

Для досягнення своїх стратегічних цілей особам, які приймають рішення в бізнесі, необхідно: зрозуміти основи права інтелектуальної власності; наймати або консультиватися з професійними юридичними консультантами високого рівня, які можуть ознайомитися з їх конкретною бізнес-моделлю та пояснити відповідні юридичні варіанти. Оскільки права на інтелектуальну власність (ІВ) продовжують зростати як частина активів бізнесу в усьому світі, бізнес-угоди, пов'язані з ліцензуванням таких прав – як у якості ліцензіара, так і в якості ліцензіата – також стають все більш поширеними. У деяких галузях, таких як індустрія розваг і ЗМІ, вони є ядром ділової активності та торгівлі. Ліцензування також є ключовим каналом для передачі технологій і ноу-хау, а також для розповсюдження творчих робіт. Однак, незважаючи на зростання, ліцензування ІВ загрожує ризиками, які можуть бути неочевидними для компаній.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі запропоновано нове вирішення проблеми стимулювання розвитку та охорони інтелектуальної власності в Україні. Це дало можливість не тільки сформулювати висновки щодо шляхів розвитку та охорони інтелектуальної власності, але й окреслити ключові напрями стимулювання розвитку та охорони інтелектуальної власності.

1. Інтелектуальна власність (ІВ) відноситься до творінь розуму, таких як винаходи та творчі прояви, літературні та художні твори, зразки, імена та зображення, що використовуються в торгівлі. Права інтелектуальної власності стосуються юридичних прав, наданих для деяких типів інтелектуальної власності для захисту творінь інтелекту. Ці права включають права промислової власності (наприклад, патенти, промислові зразки та торговельні марки), авторське право (право автора чи творця) і суміжні права (права виконавців, продюсерів і телерадіоорганізацій). Захист прав інтелектуальної власності має вирішальне значення для розвитку досліджень, інновацій та зайнятості. Якщо винахідник відчуває, що його інвестиції в розробку нової ідеї чи продукту неможливо захистити, мотивація робити це в майбутньому зникає. Захист інтелектуальної власності не може забезпечити якесь одне агентство. Митні адміністрації, поліція, прокуратура та національні агентства з інтелектуальної власності мають працювати разом для ефективного реагування.

2. Теорії прав інтелектуальної власності відіграють певну роль у тому, щоб хтось зрозумів пропоновані права та причину, що стоїть за ними. Існує п'ять теорій захисту інтелектуальної власності, які були сформульовані різними філософами з ціллю та метою, що стоїть за ними: теорія природних прав була побудована на основі ідеї Джона Локка; утилітаристська теорія базується на ідеалі Бентаміта про «найбільше благо для найбільшої кількості»; теорія стримування підтримує мораль; теорія етики та винагороди пропагує етичні та моральні аспекти прав інтелектуальної власності; теорія особистості, яку запропонували Кант і Гегель.

3. Інноватори в усьому світі подали 3,4 мільйона заявок на патент у 2021 році, що трохи перевищує пікову кількість до COVID-19 (3,3 мільйона), поданих у 2018 році (рис. 2.1). Кількість патентних заявок у всьому світі зросла на 3,6% у 2021 році порівняно з 2020 роком. Це сталося після збільшення на 1,5% у 2020 році після падіння на 3% у 2019 році. У 2021 році Китай отримав 1,59 мільйона патентних заявок, що більш ніж удвічі перевищує кількість, отриману Сполученими Штатами Америки. Національне управління інтелектуальної власності Китайської Народної Республіки (CNIPA) отримало 1,59 мільйона патентних заявок у 2021 році, що на 5,9% більше, ніж у 2020 році. Обсяг заявок, отриманих CNIPA, подібний до сукупної кількості наступних 12 відомств. Бюро США з патентів і товарних знаків (USPTO) з 591 473 заявками посідає друге місце, за ним йдуть Японське патентне відомство (JPO) (289 200), Корейське відомство інтелектуальної власності (KIPO) (237 998) і Європейське патентне відомство (EPO) (188 778).

4. Для країн, що розвиваються, таких як Україна, інновації мають особливе значення, оскільки вони лежать в основі індустріалізації, яка відіграє ключову роль у диверсифікації економіки та подоланні її структурної слабкості. Збільшення промислового виробництва в Україні є важливим фактором її розвитку. Але це має здійснюватися не за рахунок капітальних вкладень, природних та енергетичних ресурсів, а шляхом підвищення продуктивності праці, передбачаючи впровадження трудо- та ресурсозберігаючих технологій, що активізують інноваційну діяльність промислових підприємств. Серед сильних сторін України варто відзначити такі показники, як створення знань та результати наукових досліджень, відношення патентів за походженням до ВВП за паритетом купівельної спроможності, відношення корисних моделей за походженням до ВВП за паритетом купівельної спроможності, витрати на комп'ютерне програмне забезпечення у відсотках від ВВП, експорт послуг ІКТ у відсотках від загальної торгівлі.

5. Управління активами інтелектуальної власності (ІВ) є важливим для бізнесу. Щоб досягти високого прибутку від інвестицій у творчу діяльність (від

досліджень до дизайну упаковки та реклами), підприємствам необхідно стратегічно: (1) придбати ІВ, (2) контролювати ІВ конкурентів (щоб зменшити ризик подання до суду або потреби платити за ліцензії, коли вони запускають нові продукти чи послуги), і (3) захистити свої інтереси ІВ під час взаємодії з постачальниками, клієнтами та співавторами. На найвищому рівні компаніям (якщо вони оцінять вищезазначене) може знадобитися прийняти рішення щодо: патентування – менеджери повинні розуміти ключові моменти: (а) патентування коштує дорого, і (б) через вимоги щодо новизни в патентному законодавстві необхідно прийняти рішення про те, подавати чи ні першу «пріоритетну» заявку на патент; брендування та пов'язаний із ним захист бренду через законодавство про товарні знаки та іншим чином; інформаційна безпека – доступ незаконних осіб до технічної та комерційної інформації може завдати серйозної шкоди бізнесу.

6. Для досягнення своїх стратегічних цілей особам, які приймають рішення в бізнесі, необхідно: зрозуміти основи права інтелектуальної власності; наймати або консультиватися з професійними юридичними консультантами високого рівня, які можуть ознайомитися з їх конкретною бізнес-моделлю та пояснити відповідні юридичні варіанти. Оскільки права на інтелектуальну власність (ІВ) продовжують зростати як частина активів бізнесу в усьому світі, бізнес-угоди, пов'язані з ліцензуванням таких прав – як у якості ліцензіара, так і в якості ліцензіата – також стають все більш поширеними. У деяких галузях, таких як індустрія розваг і ЗМІ, вони є ядром ділової активності та торгівлі. Ліцензування також є ключовим каналом для передачі технологій і ноу-хау, а також для розповсюдження творчих робіт. Однак, незважаючи на зростання, ліцензування ІВ загрожує ризиками, які можуть бути неочевидними для компаній, особливо якщо ліцензійні угоди можуть включати права ІВ у кількох юрисдикціях або різні типи прав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Божкова В.В. Стратегічне планування маркетингових комунікацій інноваційної продукції промислових підприємств : монографія / В.В. Божкова. Суми : СумДУ, 2010. - 305 с.
2. Войнаренко С. М. Комунікативна політика підприємств в сучасних умовах / С. М. Войнаренко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. № 6. Т. 2. С. 51–54.
3. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Кавецький В. В. Економічне обґрунтування інноваційних рішень : навчальний посібник / В. В. Кавецький, І. В. Причепка, Л. О. Нікіфорова – Вінниця : ВНТУ, 2015. 136 с.
5. Кузик О. В. Стратегічне управління маркетинговими комунікаціями на сучасних підприємствах / О. В. Кузик // Стратегія економічного розвитку України. 2014. № 34. С. 130–135.
6. Лук'янець Т.І. Маркетингова політика комунікацій : навч. посіб. / Т.І. Лук'янець. 2-ге вид., доп. і переробл. К. : КНЕУ, 2003. 524 с.
7. Ратушняк О. Г. Аналіз інноваційної активності промислових підприємств України / О. Г. Ратушняк, О. Г. Лялюк // Вісник ХНУ. Серія “Економічні науки”. 2015. № 2, т. 1. С. 132–135.
8. Сохацька О. М., Полікевич Н. І. Регіональні перетворення у світовому та українському вимірах : [кол. моногр.] / / за наук. ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого, д.е.н., проф. Є. В. Савельєва. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. С. 158–170.
9. Шкляєва Г. О. Інтерактивні маркетингові комунікації у менеджменті підприємства / Г.О. Шкляєва // Економічний нобелівський вісник. 2014. № 1 (7). С. 509–515.
10. Шпак Н.О. Основи комунікаційного менеджменту промислових підприємств : монографія / Н.О. Шпак. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 328 с.

11. Ajmal, M.M. and Koskinen, K.U. "Knowledge transfer in project-based organizations: an organizational culture perspective", *Project Management Journal*, 2008, Vol. 39 No. 1, pp. 7-15.
12. Alam, I. and Perry, C. A customer-oriented new service development process, *Journal of Services Marketing*, 2002, Vol. 16 No. 6, pp. 515-534.
13. Andriopoulos, C., Gotsi, M., Lewis, M.W. and Ingram, A.E. Turning the Sword: how NPD teams cope with front-end tensions, *Journal of Product Innovation Management*, 2018, Vol. 35 No. 3, pp. 427-445.
14. Avlonitis, G.J., Papastathopoulou, P.G. and Gounaris, S.P. An empirically-based typology of product innovativeness for new financial services: success and failure scenarios, *Journal of Product Innovation Management*, 2001, Vol. 18 No. 5, pp. 324-342.
15. Balaji, M.S., Roy, S.K. and Quazi, A. Customers' emotion regulation strategies in service failure encounters, *European Journal of Marketing*, 2017, Vol. 51 Nos 5-6, pp. 960-982.
16. Biemans, W.G., Griffin, A. and Moenaert, R.K. New service development: how the field developed, its current status and recommendations for moving the field forward, *Journal of Product Innovation Management*, 2016, Vol. 33 No. 4, pp. 382-397.
17. Bjorvatn, T. and Wald, A. Project complexity and team-level absorptive capacity as drivers of project management performance, *International Journal of Project Management*, 2018, Vol. 36 No. 6, pp. 876-888.
18. Carbonell, P. and Rodriguez Escudero, A.I. The negative effect of team's prior experience and technological turbulence on new service development projects with customer involvement, *European Journal of Marketing*, 2015, Vol. 49 Nos 3-4, pp. 278-301.
19. Cheng, C.C., Chen, J.S. and Tai Tsou, H. Market-creating service innovation: verification and its associations with new service development and customer involvement, *Journal of Services Marketing*, 2012, Vol. 26 No. 6, pp. 444-457.

20. Dabholkar, P.A. and Spaid, B.I. Service failure and recovery in using technology-based self-service: effects on user attributions and satisfaction, *The Service Industries Journal*, 2012, Vol. 32 No. 9, pp. 1415-1432.
21. Dimitriadis, S. and Stevens, E. Integrated customer relationship management for service activities: an internal/external gap model, *Managing Service Quality: An International Journal*, 2008, Vol. 18 No. 5, pp. 496-511.
22. Duong, D.H. and Swierczek, F.W. The impact of top management team and organizational culture on product/service and process innovation in Vietnamese banks, *Journal of Applied Finance and Banking*, 2019, Vol. 9 No. 2, pp. 55-68.
23. Edvardsson, B., Kristensson, P., Magnusson, P. and Sundström, E. Customer integration in service development and innovation – methods and a new framework, *Technovation*, 2012, Vol. 32 Nos 7-8, pp. 419-429.
24. Famiyeh, S., Asante-Darko, D. and Kwarteng, A. Service quality, customer satisfaction, and loyalty in the banking sector: the moderating role of organizational culture, *International Journal of Quality and Reliability Management*, 2018, Vol. 35 No. 8, pp. 1546-1567.
25. Gebauer, H., Krempl, R., Fleisch, E. and Friedli, T. Innovation of product-related services, *Managing Service Quality: An International Journal*, 2008, Vol. 18 No. 4, pp. 387-404.
26. Harun, A., Rokonzaman, M., Prybutok, G. and Prybutok, V.R. How to influence consumer mindset: a perspective from service recovery, *Journal of Retailing and Consumer Services*, 2018, Vol. 42, pp. 65-77.
27. Jaw, C., Lo, J. and Lin, Y. The determinants of new service development: service characteristics, market orientation, and actualizing innovation effort, *Technovation*, 2010, Vol. 30 No. 4, pp. 265-277.
28. Kindström, D. and Kowalkowski, C. Development of industrial service offerings: a process framework, *Journal of Service Management*, 2009, Vol. 20 No. 2, pp. 156-72.
29. Kowalkowski, C. Service offerings, *Journal of Service Management*, 2015, Vol. 8 No. 1, pp. 122-131.

30. Kuester, S., Schuhmacher, M.C., Gast, B. and Worgul, A. (2013), "Sectoral heterogeneity in new service development: an exploratory study of service types and success factors", *Journal of Product Innovation Management*, Vol. 30 No. 3, pp. 533-544.
31. Kuo, T. and Tsai, G.Y. The effects of employee perceived organisational culture on performance: the moderating effects of management maturity, *Total Quality Management and Business Excellence*, 2019, Vol. 30 Nos 3-4, pp. 267-283.
32. Liu, C.H., Chang, A.Y.P., Horng, J.S., Chou, S.F. and Huang, Y.C. Co-competition, learning, and business strategy for new service development, *The Service Industries Journal*, 2020, Vol. 40 Nos 7-8, pp. 585-609.
33. Martinez, V., Neely, A., Velu, C., Leinster-Evans, S. and Bisessar, D. Exploring the journey to services, *Handbook of Service Science*, Springer, Cham, 2019, Vol. 2, pp. 377-407.
34. Menor, L. and Roth, A.V. New service development competence and performance: an empirical investigation in retail banking, *Production and Operations Management*, 2008, Vol. 17 No. 3, pp. 267-284.
35. Paswan, A., D'Souza, D. and Zolfagharian, M. Toward a contextually anchored service innovation typology, *Decision Sciences*, 2009, Vol. 40 No. 3, pp. 513-540.
36. Pellathy, D.A., Mollenkopf, D.A., Stank, T.P. and Autry, C.W. Cross-Functional integration: concept clarification and scale development, *Journal of Business Logistics*, 2019, Vol. 40 No. 2, pp. 81-104.
37. Pivec, M. and Maček, A. Employment background influence on social media usage in the field of European project management and communication, *Journal of Business Research*, 2019, Vol. 94, pp. 280-289.
38. Sicotte, H., De Serres, A., Delerue, H. and Ménard, V. Open creative workspaces impacts for new product development team creativity and effectiveness, *Journal of Corporate Real Estate*, 2019, Vol. 21 No. 4, pp. 290-306.

39. Ståhle, M., Ahola, T. and Martinsuo, M. Cross-functional integration for managing customer information flows in a project-based firm, *International Journal of Project Management*, 2019, Vol. 37 No. 1, pp. 145-160.
40. Storey, C. and Hull, F.M. Service development success: a contingent approach by knowledge strategy, *Journal of Service Management*, 2010, Vol. 21 No. 2, pp. 140-161.
41. Storey, C., Cankurtaran, P., Papastathopoulou, P. and Hultink, E.J. Success factors for service innovation: a meta-analysis, *Journal of Product Innovation Management*, 2016, Vol. 33 No. 5, pp. 527-548.
42. Trischler, J., Kristensson, P. and Scott, D. Team diversity and its management in a co-design team, *Journal of Service Management*, 2018, Vol. 29 No. 1, pp. 120-145.
43. Valtakoski, A., Reynoso, J., Maranto, D., Edvardsson, B. and Maravillo Cabrera, E. Cross-country differences in new service development: the moderating effects of national culture, *Journal of Service Management*, 2019, Vol. 30 No. 2, pp. 186-208.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис. А1. Об'єкти права інтелектуальної власності

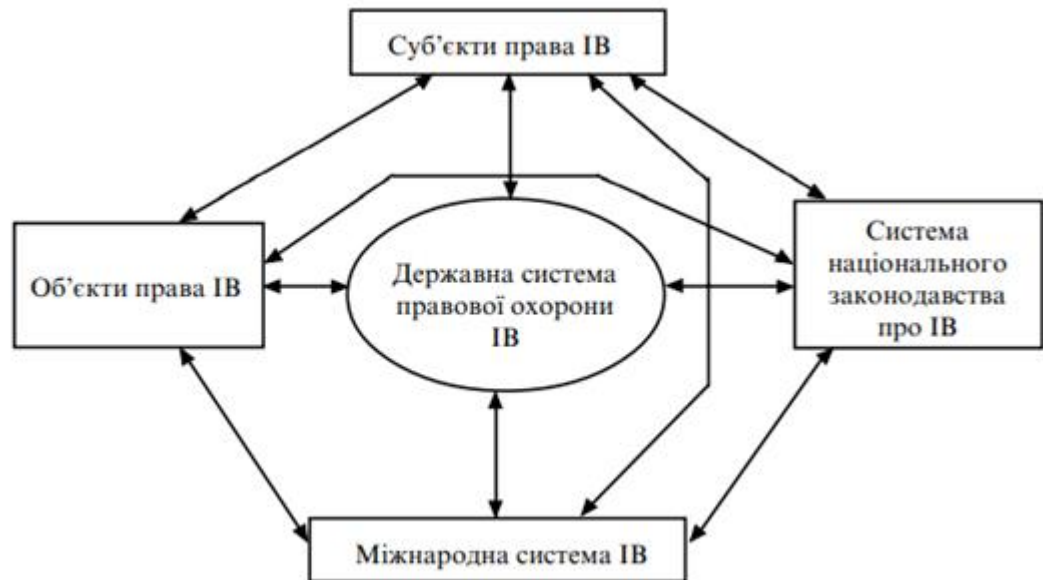

Рис. А2. Структура системи інтелектуальної власності